

SIIPIRIKKO 3/06

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Siipirikko 3•2006 33 vsk.

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja: Pentti Zetterberg
Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu
puh. 0400 - 427 792, työ (013) 251 3505
pentti.zetterberg@joensuu.fi

Varapuheenjohtaja: Markku J. Huttunen
Puhaltajankatu 10 B 1, 80170 Joensuu
puh. 050 - 400 5988
markku.j.huttunen@joensuu.fi

Sihteeri: Roni Väisänen
Kalevankatu 42 B 50, 80100 Joensuu
puh. 0500 - 687 710
roni.vaisanen@joensuu.fi

Rahastonhoitaja: Urho Paakkunainen
Linköpinginkatu 7, 80140 Joensuu
puh. 040 - 822 2492
urho.paakkunainen@joensuu.fi

Jäsensihteeri: Auli Patjas
puh. 050 - 341 9502
auli.patjas@jns.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Johanna Lakka, Apajakuja 1 B 33, 80140 Joensuu
puh. 050 - 350 7178, jlakka@cc.joensuu.fi

Ari Latja, Äkkiväärä 3 A 1, 80140 Joensuu,
puh. (013) 802 703 tai 050 - 5758 425
ari_latja@hotmail.com

Heikki Pönkkä, Keskijärventie 75, 82120 Keskijärvi
puh. 040 - 543 0011, jyrki7@luukku.com

IBA- ja suojeluvastaava: Heikki Pönkkä

Lehden toimitus:

Hannu Kauhanen (vastaava toimittaja)
Sepänkatu 27 A 6, 80100 Joensuu
puh. 041 - 4722 559
hannu.kauhanen@karjalainen.fi

Markku J. Huttunen (taitto)
Puhaltajankatu 10 B 1, 80170 Joensuu
puh. 050 - 400 5988, markku.j.huttunen@joensuu.fi

Tilausasiat:

Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus v. 2006 on 20 € (opiskelijat 16 €, perhejäsen 4 €). Jäsenmaksu (ei perhejäsen) sisältää lehden. Siipirikon tilausmaksu muille on 20 €. Vanhat irtonumerot 1 €, edellisen vuoden irtonumerot 2 €, 10-vuotisjuhlanumero 3 €, 25-vuotisjuhlanumero 8 € + postikulut.

Yhdistyksen tili:

OP 577005-2104032 / Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119, 80101 Joensuu
Tilille maksetaan jäsenmaksut, maksut irtonumeroista yms. – ilmoita pankkisiirrolla viestinä, mitä olet maksanut. Jäsenmaksua maksettaessa käytä henkilökohtaista viitenumeroasi, joka löytyy osoitetarrasta. Uudet jäsenet ilmoittavat viestissä nimensä ja osoitteensa.

Havaintojen ilmoitus sähköpostilla:

PKLTY:n jäsenet voivat ilmoittaa havaintojaan PK-lintulistalle osoitteeseen pk_lintulista@joensuu.fi. Havaintoilmoitus muodossa: Laji, pvm, paikka, havis, havainnoiden nimet. Mahdolliset lisätiedot.
(ks. tarkemmin SR 1/03, s. 31-32)

Yhdistyksen kotisivut <http://www.joensuu.fi/pklty>

SISÄLLYSLUETTELO

- 3 *Pääkirjoitus:* Onkohan tuo nyt salonkikelpoinen?
- 4 *Markku Halonen & Kimmo Järvinen:* Lintusyksyt 2004 ja 2005 Pohjois-Karjalassa, osa 1/2
- 4 *Markku Halonen:* Arktika ja isot linnut
- 22 *Kimmo Järvinen:* Petolinnut
- 27 *Esko Lappi:* Kara neljättä talvea samalla purolla
- 28 *Esko Lappi:* Karjalan käen kasvatusongelmia
- 30 PKLTY:n suojelutoimintaa vuonna 2006

painopaikka: Kopijyvä, Joensuu 2007

Kannen kuva:
Liro ja suosirri.
© Johanna Lakka

Onkohan tuo nyt salonkikelpoinen?

Linnut-lehdessä 1/07 oli mielenkiintoinen juttu piekanan ja hiirihaukan onnistuneesta yhteispesinnästä Ylivieskassa kesällä 2006. Yksi kolmesta risteymäpoikasesta lensi komeasti valokuvassa. Mitähän jos tuollaisen näkisi...

Tuli mieleen toissakesä Värtsilässä, kun näimme äärimmäisen mielenkiintoisen näköisen *Buteo* sp:n. Pidimme sitä mahdollisena arohiirihaukkana, ja sellainen se kai ”on” vieläkin.

Ja viime vuosina on maakunnassa nähty paljon muutakin hämmennystä herättävää. Itse viime toukokuussa löytämäni ”eskimohanhi” tai ”eskimo- x lumihanhi” jäänee statukseltaan ikuisiksi arvoitukseksi, mutta on siinä se hyvä puoli, ettei se havainnon arvoa sinänsä himmennä (kuvitelkaa vain, miltä se silloin tuntui...).

Höytiäisen kanavassa uiskenteli aiemmin keväällä ”narsku”, josta kai sitten lopulta tultiin siihen tulokseen, että se ”voisi olla” punapäänarskun ja punasotkan risteymä. Ainakaan se ei ollut puhdas narsku sen enempää kuin puhdas punasotkakaan, mutta mikä ihme sitten?

Entäpä sitten se Varosen Karin mökillään yhyttämä ”käki”, tämänkin armon vuponna 2006. Todella erikoisesti puputtanut lintua ei saatu lyhyellä yrittämällä verkkoon, eikä se vaikuttanut yhtään kiinnostuneelta sen enempää koirasidänkäen kuin naaraskäenkaan atrappiäänestä. Jorkut meistä suhtautuivat pitkään paikalla viihtyneeseen lintuun tosis-

saan, mutta ilmeisesti maan aiempien idänkäkihavaintojen kohtalo oli liikaa maan lintuharrastajien ”eliitin” valtaenemistölle. Huomautus koskee kyllä myös maakunnan harrastajia – miksi käki ei kiinnostanut moniakaan? Siksikö, että meistä aivan liian moni ajatteli näin: *Ei siitä saa pinnaa kuitenkaan.*

Viime syksynä löydettiin pikkuruinen kanadanhanhi Värtsilästä, oli jo puhetta *minimasta* ja *hutchinsiista* (jos pieni kanadanhanhi olisi täällä laji, sen *minima*-rodun koko tieteellinen nimi kuuluisi käsittääkseni *Branta hutchinsii minima*). Mutta taisipa sekin sittenkin olla kanadanhanhen ja valkoposkihanhen risteymä, ”vain”.

Sitten puhutaan kaikenlaisia ”pinna-kelpoisuudesta”.

Dick Forsman kirjoittaa Linnut-lehden jutussaan muistakin peto-risteymistä. Lukiessa nousevat ihan hartiahöyhenet pystyyn. Suomessa on aiemmin todettu sekä aro- ja sinisuo-haukan että aro- ja niittysuo-haukan onnistuneet sekapesinnät.

Ja lisää: Saksassa ja Ruotsissa kuulemma tiedetään haarahaukan ja isohaarahaukan risteytyvän. Jopa hiirihaukka ja haarahaukka ovat pariu-tuneet ja tuottaneet lentopoikasia!

”Vakavin” tilanne tuntuu olevan tällä hetkellä Baltiassa ja Puolassa. Siellä kun kiljukotka ja pikkukiljukotka risteytyvät nykyisin laajamittaisesti. Uhkana onkin nyt se, että Euroopassa jo harvalukuinen kiljukotka saattaa

lajina kadota maanosasta kokonaan jo lähivuosikymmenien aikana, kun se hukkuu runsaamman pikkukiljukotkan populaatioon.

Eli kyse on myös siitä, että risteymäpoikaset kykenevät edelleen tuottamaan lisääntymiskykyisiä jälkeläisiä, ja se on sitten menoa se.

Kysymys kuuluukin, miten ihmeessä me milloinkin voimme määrittää jonkin linnun esimerkiksi pikkukiljukotkaksi (jos siinä onkin 75 prosenttia sitä ja loput kiljukotkaa, vaikei meillä itsellämme olisi siitä mitään hajua?) tai niittysuo-haukanaaraaksi tai... tai...

Tuollaisissa tilanteissa, jollaisia luultavasti eteemme tulee paljon useammin kuin luulemmekaan, vaikeuksissa ja vähintään hyvien arvausten varassa ovat kokeneimmatkin petolintumäärittäjät.

Perinteisessä mielessä pinna- eli salonkikelpoisuus alkaa kyllä menetettävä merkitystään, vaikka ruvettaisiinkin keräämään lajien sijasta taksoneja (alalajit, risteymät erikseen). Vaan sen näyttää aika.

Luonnollista tässä kaikessa on se, että risteymilläkin luonto tekee omaa valintatyötään. Jos kiljukotkan luonnollinen kohtalo on sulautua pikkukiljukotkaan, niin se on sitten niin.

Merops

vastaava toimittaja

Lintusyksyt 2004 ja 2005 Pohjois- Karjalassa, osa 1/2

Markku Halonen & Kimmo Järvinen

Tässä katsauksessa käsitellään syysmuuton kulku Pohjois-Karjalassa vuosina 2004 ja 2005 arktikan, isojen lintujen ja petojen osalta. Päämuutto ja vaelluslinnut julkaistaan Siipirikossa 4/06.

Arktika ja isot linnut

Markku Halonen

Vaikka arktikaharrastus on osoittanut muualla hiipumisen merkkejä, on se edelleen voimissaan Pohjois-Karjalassa. Varsinkin hanhimuuton ympärille on syntynyt oma laaja viestiryhmänsä ja maallikoihin asti yltävä alakulttuurinsa, mikä tehostaa havainnointia entisestään. Suomenlahden kevätarktikan vannonutuneet seuraajatkin kalpenevat näiden sisämaan syksyisten muuttolukujen rinnalla.

Yksi syy hyviin tuloksiin ovat monipuoliset ja toisiaan täydentävät seu-

rantapaikat, joista monet ovat laajemminkin mielessä valtakunnallisesti merkittäviä. Havainnoijia ei aina tahdo joka niemeen ja kukkulalle riittää, eikä ehkä tarvitsekaan. Näin jää enemmän yksityistä ja yhteistä aikaa pääosan esittäjien eli lintujen kanssa.

Maakunnan parhaiten miehitettyjen tarkkailupaikkojen yhteydessä on tilan säästämiseksi ja kertomusten yksinkertaistamiseksi jätetty pois kuntalyhenteet, ne ovat Kes Ruokkee, Kit Hatunvaara, Kit Kyyrönniemi, Rää Vuoniemi, Joe Ukonlahti, Joe Suisto, Kon Häikänniemi ja Out Vuonos.

Merimetso *Phalacrocorax carbo*

2004 (74): Muutto alkoi, kun 17.8. Toh Valkeasuolla a3 m (HKa). Tästä eteenpäin selkävesien varsilla nähtiin yksittäisiä paikallisia lintuja aina marraskuulle asti. Sen sijaan suuremmat määrät koskivat muuttoparvia: 27.8. Suisto a7 (PZ, MHu, RL ym.), 26.9. 10 /3a (HHö) ja muualta Kyy-

rönniemi 5 /2a (MH, PRa, RSi) ja Vuoniemi a4 kie/p (JaV). Edelleen Vuoniemessä 30.9. a7 W (JaV), 2.10. Suistolla a9 SW (AL ym.) ja 30.10. Kyyrönniemessä a6 SW (PRa, RSi). Marraskuussa havaintoja kuudesta linnusta, viimeinen 15.11. Nur Aronsalmessa (T. Timonen/HL).

2005 (123): Hyvä esiintyminen kesti yli viisi kuukautta. Heinäkuussa havainnot ainakin kuudesta yksilöstä: 9.7. Kyyrönniemi 4 p ja siitä eteenpäin yksi paikallinen kerrallaan (PRa, RSi), lisäksi 16.7. Vuoniemessä 1 p (JaV). Elokuussa ei yllättäen havaintoja.

Syyskuun ensimmäinen havainto oli 2.9. 1 m/p Vuoniemessä (JaV), jonka jälkeen päämuuton makua: 10.9. Eno Saarenpää a16 S (HKa), 11.9. Suisto a5 (AL, LT) sekä Vuoniemi a19 SW (JaV, HKo, EVä) ja vielä 17.9. Suisto a15 m (AL), joka nähtiin myös Lip Mattisenlahdelta (VJ). Tästä eteenpäin tavattiin paikallisia yksittäisiä lintuja monin paikoin.

Lokakuussa esimerkiksi Vuoniemessä

nähtiin käytännössä jokaisella käyntikerralla 1–3 lintua paikallisina, mutta myös muuttavina. Kivellä päivästä toiseen kököttävä merimetso onkin aivan hyvin voinut vaihtua muuttaman päivän välein, ja siksi eri lintujen erottaminen on vaikeaa. Kuun isoin muuttoparvi oli 5.10. Suisto a6 (TE).

Myöhäissyksyllä merimetsoja tavattiin edelleen hyvin, parhaana 21.11. Vuoniemen 3 p (JaV) ja 6.12. Ruokkeen 4 p (TE, HKI, V. Pitkäniemi). Viimeinen 14.12. Nur Vinkerlahti 1 m (M. Timonen/HL). Minimimäärät kuukausittain: heinä- 6, syys- 68, loka- 30, marras- 10 ja joulukuu 9.

Kurki *Grus grus*

2004 (n. 5000): Pitkä muuttokausi alkoi pienellä kesäliikeddinnällä, kuten 28.7. Vuonoksessa a16 p (HHö, HKa) ja 30.7. Ukonlahdella a2 SW (JLa) – ensimmäiset selvästi muuttavat. 7.8. meni Kon Jakokoskella jo 32 muutolla (MKv).

Kurkien päälevähdysalueilla määrien kertymistä seurattiin tiiviisti. Määrien laskeminen ei aina ole helppoa, sillä kurjet lentelevät laajallakin alueella ja hajaantuvat syödessään mikä minnekin, usein oijen pohjalle tai muihin piiloihin. Niinpä samoilta paikoilta saatettiin ilmoittaa hyvinkin erilaisia lukuja peräkkäisiltä päiviltä. Tarkimman luvun saa yöpymispaikalta, jos vain tietää missä se sijaitsee.

Tänä syksynä osa Valkeasuon alueen levähtäjistä saattoi siirtyä Oravilahden maastoon, jota myös taulukossa 2 olevat havainnot tukisivat. Taulukko ei kuitenkaan kerro lintujen vaihtuvuudesta paljon mitään. Voi olettaa, että esimerkiksi Oravilahden kautta muutti syksyn aikana mieluummin noin 2000 kuin tuhat kurkea. Rääkkylän kurjilla lienee ainakin kaksi yöpymispaikkaa: kirkonkylän itä-

Taulukko 1. Katsauksessa käytettävät lyhenteet ja havainnoijat.

Havaintomäärät: m = muuttava, yöm = yömuuttava (vesilinnuilla ja kahlaajilla kuultujen parvien määrä, varpuslinnuilla kuultujen äänten määrä), p = paikallinen, kiert = kiertelevä, r = rengastettu, a = parvi (5a = 5 parvea, a5 = viiden yksilön parvi), k = koiras, n = naaras, n-puk = naaraspuukinen, jp = juhlapuukinen, vp = vaihtopuukinen, tp = talvipuukinen, kv = kalenterivuosi (1kv = samana kalenterivuonna syntynyt, 2kv = toisen kalenterivuoden lintu, +2kv = vähintään kolmannen kalenterivuoden lintu), ad = vanha, subad = esiapuukinen, juv = nuori.

Kuntalyhenteet: Eno = Eno, Ilo = Ilomantsi, Joe = Joensuu, Juu = Juuka, Kes = Kesälahti, Kii = Kiihtelysvara (liitettiin Joensuuhun 1.1.2005), Kit = Kitee, Kon = Kontiolahti, Lie = Lieksa, Lip = Liperi, Nur = Nurmes, Out = Outokumpu, Pol = Polvijärvi, Pyh = Pyhäskelä, Rää = Rääkkylä, Toh = Tohmajärvi, Tuu = Tuupovaara (liitettiin Joensuuhun 1.1.2005), Val = Valtimo, Vär = Värtsilä (liitettiin Tohmajärveen 1.1.2005).

Havainnoijat: Arto Airaksinen (AAi), Mika Ala-Riihimäki, Kari Antikainen (KA), Terhi Armanto (TA), Mika Asikainen, Hans Colliander (HC), Tuomo Eronen (TE), Maarit Falck (MF), Aarne Hagman, Asko Halonen, Kari Halonen, Markku Halonen (MH), Juha Hartikainen (JuH), Veli Hassinen, Jarmo Hasunen, Osmo Heikkala (OH), Jukka Heikkinen (JH), Esa Heikura, V. Heimola, Aimo Hoffren, Holopaiset, Ari Horttanainen, Pertti Hotta, Petri Hottola (PH), Markku Huttunen (MHu), Hannu Huuskonen (HH), Juha Hytti, Pete Häkli, Leena Härkönen, Harri Hölttä (HHö), Erkki Ikonen, Tuomas Immonen (TI), Kari Jaskanen (KJ), Kirsu Jaskanen-Kärkkäinen, Vesa Jouhki (VJ), Aimo Jukkara (AJ), Keijo Juntunen, Risto Juvaste (RJ), J-P Järvinen, Kimmo Järvinen (KJä), Kari Kaartinen, Esa Karhu, Timo Karkkainen (TK), Markku Karttunen, Hannu Kauhanen (HKA), Onni Kauhanen (OK), Reijo Kejonen (RK), Markus Keskitalo (MKE), Matti Kevätväre (MKv), Hannu Kivivuori (HKi), Ari Kokkonen (AK), Matti Koljonen, Jari Kontiokorpi (JKo), Harri Kontkanen (HKO), Pertti Korhonen, V. Korhonen, Kimmo Koskela, Juho Kotanen (JuK), Veli-Matti Kuikka, R. Kurki, Sinikka Kärki, Asko Kärkkäinen, Jari Kärkkäinen, Kari Kärkkäinen (KKä), Juho Könönen (JoK), Jukka Könönen (JKö), H. Laine, Johanna Lakka (JLa), Esko Lappi (EL), Ari Latja (AL), Eetu Latja, Jyri Latja (JyL), Pirita Latja (PL), Raimo Latja (RL), Hanna Lavikainen (HaL), Ari Lavinen, Petteri Lehtikoinen (PLE), Aila Lehtoranta, Hannu Lehtoranta (HL), Jari Leinonen (JLe), Janne Leppänen (JaL), Kaija Leppänen, Kalervo Leppänen (KLe), Pentti Leppänen, Seppo Leppänen (SL), Veijo Lievonon, Kari Lindblom (KLi), Tuomas Lukkainen (TLu), Ari Lyytikäinen (ALy), Veikko Makkonen (VM), Mauri Marienberg (MMa), Tuija Marienberg (TMA), Vieno Marienberg (VMA), Heino Martikainen, Kimmo Martiskainen (KM), Tarmo Martiskainen, Jukka Matero (JMa), Heino Mertanen (HM), Jouni Mertanen (JMe), Timo Mikkonen, Irma Mononen, Mauno Mustakangas, Pekka Mutanen, Kimmo Mäenpää (KMä), Pertti Mähönen (PM), Airi Nevalainen (AN), J. Nevalainen, Kimmo Nevalainen (KN), Toni Nurmi (TNu), Keijo Nuutinen (KNu), Arvi Nygren (ANy), T. Nykänen, Arvo Ohtonen (AO), Urho Paakkunainen (UP), Antti Pakarinen, Ari Parviainen (AP), Paavo Parviainen, Tapio Piipponen (TaP), Teppo Piira (TPi), Liisa Piironen, Rauni Piironen (RaPi), Mika Pirinen (MPi), Tuula Pirnes (TP), Kari-Pekka Pirtonen, Markku Pisto, Vesa Pitkäniemi, R. Puhakka, Keijo Pulkkinen, Heikki Pönkkä (HPö), Jussi Raerinne, Paavo Rantanen (PRA), K. Ratilainen, Antti Rautiainen, Matti Riikonen (MR), Atte Ronkainen (AR), Kauko Rouhiainen (KR), Juhani Rynnänen (JRy), Juha Räsänen, Olavi Saaristo (OSa), Pirjo Saramäki (PSa), Markku Saukkonen, Seppo Savolainen, Riitta Silvennoinen (RSi), Veli-Matti Sorvari (VMS), U. Strandberg, Matti Sulko, Markku Taponen, Martti Timonen, T. Timonen, H. Toivanen, Tuomo Toivanen (TT), Pertti Tolvanen (PT), Erkki Torni, Risto Torni (RTö), Lauri Tukiainen (LT), V. Tuononen, Veijo Turunen (VT), Törnroosit, Ilari Uotila (IU), Tero Vanhanen, Jani Varis (JaV), Kari Varonen (KV), Esko Veijalainen (EV), Jari Vesterinen (JVe), Kari Virtanen, Marita Vormanen, Jyri Vuorinen, Niilo Vuorinen, Tupu Vuorinen (TVu), Roni Väisänen (RV), Antti Vänskä (AV), Ensio Vänskä (EVä), Lassi Vänskä (LV), Pentti Zetterberg (PZ), Teija Zetterberg (TZ).

puolella oleva Siurilahden pohjukka sekä ilmeisesti Samppeanselällä jokin luhta-alue (Kattilasaaret?). Tästä hauskana viitteestä näkyi 26.9. Kyyröniemestä noin tuhat kurkea lennossa Rääkkylän päällä, matkalla yöpymispaikalta pelloille (PRA, RSi).

Muulla parhaita kerääntymiä olivat 22.8. Lie Siikasuo 80 (KJ), 3.9. Lie

Hiekkasaaren 100 yöpymisparvi (KJ) ja 5.9. Out Sysmäjärven 59 (LV).

Muutto alkoi totutusti syyskuun alun pienellä yrityksellä, jolloin mm. 4.9. Juu Vuokossa a46 m (HL) ja Kes Särkivaaralla 36 m (TI). Päämuutto sattui osittain tiikusateisena 30.9., jolloin havainnointia oli kohtalaisesti eri puolilla. Polvijärven kurjet

Taulukko 2. Kurkien kerääntyminen 2004.					
Rää Oravilahti		Toh Valkea-Holmansuo		Pol Viklinrimpi Hirvisuo	
12.8.	110	17.8.	500	31.8.	320
19.8.	271	25.8.	400	8.9.	413
24.8.	200	1.9.	650	19.9.	523
2.9.	220	3.9.	800		
5.9.	600	23.9.	340		
11.9.	700	28.9.	500		
16.9.	950	3.10.	88		
23.9.	800				
28.9.	1000				
5.10.	57				
12.11.	12				

Taulukko 3. Kurkien kerääntyminen 2005.			
Toh Holman-Valkeasuo		Rää Oravilahti	
11.8.	69	4.8.	16
23.8.	250	14.8.	170
3.9.	460	21.8.	350
14.9.	550	29.8.	400
23.9.	600	4.9.	500
5.10.	148	10.9.	600
11.10.	160	25.9.	300
		3.10.	350

näkyivät heti aamusta Suistolla, missä 402 /5a Liperin reittiä (HHö) ja Vuoniemessä 225 /3a (JaV). Oravilahden lähtöä seurattiin Kit Asikossa aikaisin aamulla 225 /3a (MH) ja Rää Haapasalmessa aamupäivällä 200 /6a (Haloset) linnun verran. Valkeasuon lähtö huomattiin perinteisesti Hatunvaaralla, missä 678 /9a SE lounaispuolelta pääosin klo 10–11 (KJä, MH, HKo, PZ, TVu, E. Torni ym.). Päivän aikana suurin osa levähdysalueiden kurjista läksi etelään.

Irtoparvia havaittiin edelleen aina silloin tällöin, ja komeimpia sellaisia olivat 2.10. Kes Sarvisalon a80 (PH) ja Hatunvaaran a50 (MH ym.). Viikkoa myöhemmin 9.10. koettiin yllättävän voimakas jälkihuippu, johon lienee osallistunut toistatuhatta kurkea: Suistolla 73 (AL), Joe Kuhasalossa 215 /2a (AP), Vuoniemessä 90 /2a (HKa), Ruokkeessa a180 (PH) sekä Hatunvaaralla a90 (MH ym.). Jälkihuipun ja täysin kurjetoman vaiheen jälkeen nähtiin viivyt-

telijöitä: 12.11. Oravilahdella 12 p (V. Lievonen) ja 16.11.–11.12. Out Vuonoksen seudussa 1 p (Veli-Matti Kuikka ym.).

2005 (n. 4000): Kurkien syysliikkeitä alkoi jo heinäkuussa, josta esimerkkinä 2.7. Kes kk a5 SE (JKo, P. Hotta) ja 2.7. Rää Haapasalmi a10 SE korkealla (MH, KJä). Suurin lupoparvi oli 15.7. Juu Vuokon a40 p (V. Tuononen/HL). Elokuussa alkoi kerääntymispaikoilla ja muuallakin pikkuhiljaa tapahtua: 10.8. Out Sismajärvi 26 p (HKa, OK), 13.8. Vuonos 53 p (OH), 14.8. Lie Vieki 90 p (KNU), 23.8. Lie Hiekka-Korpisaari 100 (KJ) ja Pyh Pärnä 154 p (JaV) ja 30.8. Kon Pitkäranta 47 p (KLe). Elokuun lopulle sattui myös kohtalaisen voimakas kiertelevien/ muuttavien huippu: 22.8. näkyi Kyyrönniemessä 87 /10a m (PRa, RSi) ja Pyh Niemennokassa 22 /3a (JaV).

Syyskuun alusta liikenne tiheni entisestään. Vuoniemessä meni 1.9.

33 /4a ja 11.9. 59 /4a (JaV ym.). Pääkokoontumispaikoilla oli päämassat paikalla jo kuun alussa. Tosin tänä syksynä ne eivät hätytelleet ennätyslukuja. Pol Viklinrimmen paikoilta ei saatu edes kunnolla havaintoja. Sieltä ainoa ilmoitus oli 2.9. 36 p (RV).

Puuttuvat kurjet näyttivätkin tankanneen syyskuussa muualla kohtuuko-koisissa parvissa: 12.9. Lie Viekijärvi 64 p (MKe), 18.9. Pol Kinahmo Mikonniemi a150 p (JaL) ja Lie Siikasuo 110 (A. Kärkkäinen/KJ), 20.9. Juu Tuopanjoki a130 p (HKa), 21.9. Pol Ruvaslahti a220 p (HKa), 22.9. Out Harmaasalo a85 p (JaL), 24.9. Lie Nurmijärvi 100 kiert. (J. Kärkkäinen/AK) ja Out Vuonos 101 p (LV) ja 24.9. Pol Höytiäinen Mustalaissaari a100 p (K. ja P. Leppänen/JaL), 26.9. Lie Hiekkasaari 260 p (JaL) sekä 9.10. Pol Kinahmo 129 p (JaL).

Enteenä päämuuton lähenemisestä meni 1.10. Kyyrönniemessä 120 /2a (PRa, RSi). Päämuutto tapahtui 4.10., kauniina aurinkoisena päivänä. Mielenkiintoinen havainto oli Enossa havaittu kurkien valumien Lieksan suunnasta pitkin Pieli-sen itäreunaa Ahveniselle, joka lienee muillekin maalinnoille syksyllä oivalinen sumpu.

Runsaasti havainnoidulla Joensuun seudulla nähtiin osittain samoja kurkia, mutta esimerkiksi Linnunlahdella mennyt a125 (PLe) ei ilmoi-

Taulukko 4. Kurkisummaa 4.10.2005.			
Lie Viensuu Sipolansaari	87 /4a		PT
Eno Saarenpää-Ahveninen-Hiltulanvaara	240 /10a		HKa
Eno Ahveninen Laukkala	320 /5a	09:30–12:15	ALy
Joe Keskijärvi Ailigas	244 /4a		HPö
Joe Suisto	480 /11a	09:30–12:30	KJä, AL, HHö
Pyh Mulonmäki	272 /8a		AP
Rää Vuoniemi	399 /10a	07:00–13:55	JaV
Toh Purtovaara	438 /16	11:00–15:00	TE
Kit Potoskavaara	137 /4a	12:45–14:45	TVu

tettu muualta. Parvet tosin saattavat hajota tai yhdistyä matkalla. Tohmajärven, Kiteen ja Rääkkylän kurjet menivät S–SE, muualla S–W. Päivän aikana nähtiin noin 2000 eri kurkea, vaikka maakunnan eteläosassa oli miehitysvajetta.

Tämän jälkeen seurasi pienempi huippu 15.10., jolloin havainnot keskittyivät arktikapaikoille: Häikänniemi 90 /2a (RV), Vuoniemi 110 /3a (JaV), Kyyrönniemi 213 /4a (PRa, RSi, HKa) ja Hatunvaara 299 /4a 12:10–13:50 (MH, KJä, AJ). Viimeinen havainto oli 5.11. Lie Korisevan Suonlaidassa ollut vanha paikallinen lintu (AK, EL, S. Kärki).

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

2004 (n. 4000): Muuton hiljaista alkua: 3.9. Lie kk a5 S (EL), 4.9. Lie Timitra 12 m (PT) ja Kes Särkivaara 18 m (TI). Laulujoutsenia alkoi heti tämän jälkeen kerääntyä monille pelloille ja järvenlahdille koko maakunnan alueella. Niistä tarkimmin seurattiin Rää Oravilahtea. Lisäksi erityisen tarkkaan laskettiin Kiteenjärven ympäristön joutsenet.

Muutot jäivät paikalliskertymien varjoon. Vilkkainta meno oli 2.–9.10., mutta silloinkin nähtiin korkeintaan puolensataa joutsenta päivässä per tarkkailupaikka. Hatunvaaralta 3.10. nähdyt 99 /12a (PH ym.) oli syksyn

suurin muuttosummaus. Yksittäisetkin joutsenten muuttoparvet voivat olla komeita, kuten 30.10. Kes Kotalahden a50 (RTo).

Merkittäviä kertymiä muualta (maksimimääriä):

28.9. Toh Valkeasuo 145 (HKa)
 28.9. Lie Vieki Pöppösenpellot 78 (EL)
 30.9. Joe Iiksenniitty 85 (PSa)
 30.9. Lie Siikavaara 98 (JLe)
 30.9. Lie Siikasuo 150 (KJ)
 1.10. Nur Särkikorpi 104 (HHö, VMS, U. Strandberg)
 1.10. Nur Aronsalmi 110 (HHö, VMS, U. Strandberg)
 9.10. Pol Martonvaara Sirnihtänlampi 150 (J. Nevalainen/HL)
 9.10. Lie Jamali 196 (PT)
 13.10. Out Harmaasalo Palosalmi 240 (JaL)
 15.10. Val Nuolijärvi 70 (V. Korhonen/HL)
 16.10. Pol Ruvaslahti 81 (HPö)
 16.10. Lip Siikakoski 70 (HM)
 18.10. Juu Tuopanjoki 138 (PM)
 18.10. Out Alavi 123 (LV)
 18.10. Kon Paihola 50 (R. Kurki/MKv)
 21.10. Juu Länsi-Vuokko 112 (HL)
 24.10. Pol Lahtolahti 128 (JaL, K. Juntunen)
 27.10. Out Jokipohja 60 (LV)
 29.10. Lie Riikolanpellot 48 (RK)
 14.11. Out Sysmäjärvi 98 (LV)
 17.11. Toh Tohmajärvi 40 (HPö, HKa)
 20.11. Eno Ahveninen 22 (AAi, Osa)

Vaikka määrät notkahtivat alas marraskuulle tullessa, tavattiin joutsenia yleisesti vielä viikkoja. Viimeisinä 24.11. Lip Kuoringan 20 p (ilm. HPö), 27.11. Kiteenjoen 2 p (RTo) sekä vihoviimeisenä 25.12. Tuu Hoiolan 1 p (M. Vornanen/HKi).

2005 (n. 4000): Ensimmäisiä muuttavia havaittiin syyskuun alusta lähtien, eniten pohjoisessa: 8.9. Lie Rantalassa 28 m (RK) ja 11.9. Rännänvaarassa peräti 98 /5a m (PT). Kuun alusta lintuja alkoi myös kerääntyä monille vanhoille ja uusille kokoontumispaikoille. Eno Ahvenisella oli 16.9. 63 p (HKa), mutta 26.9. jo 200 p (TE). Kuun vaihteessa määrät lisääntyivät edelleen: 25.9. Joe Iiksenniitty 90 p (PSa), 25.9. Juu Länsi-Vuokko 58 p, 30.9. Out Mustajoki 70 p (LV), 2.10. Kit Päättye 100 p (PH) ja 5.10. Toh Rantakylä 85 p (TE).

Lokakuun alussa muuttokin hieman vilkastui, esimerkiksi Hatunvaaralla meni 6.10. 62 /8a (MH, EVä, TVu). Paikallisia tavattiin paikoin hyviä määriä: 1.10. Lip Kaatamo 60 p (VJ, M. Koljonen), 6.10. Toh Jylmä 60 p (J. Hasunen/TE), 9.10. Toh Tammalahti 120 p (TE), Lip Siikakoski 50 p (HM), Pol Kinahmo 108 p (JaL) sekä Lie Pokronlampi 39 p/m (EL), 10.10. Vuonos 185 p (OH). Rää Oravilahden pelloille ja Väskänsalmeen joutsenia alkoi kerääntyä syyskuun puolivälistä alkaen ja huippu saavutettiin 9.10., jolloin 240 p (VMa, MH ym.).

Syksyn vilkkain joutsenmuutto meni hanhien imussa 16.–17.10. Kyyrönniemessä nähtiin 16.10. 144 /10a, 17.10. 87 /2a, 18.10. 44 /4a laulujoutsenta/joutsenlajia (PRa, RSi ym.). Hatunvaaralla vastaavaa sarjaa olivat 15.10. 52 /3a, 16.10. 187, 17.10. 146 (MH ym.). Vuoniemessä muutti 16.10. 83 /15a (JaV ym.) ja 17.10. Lie Viensuun Sipolansaaressa 52 /5a (PT).

Taulukko 5. Laulujoutsenten kerääntyminen 2004.

Rää Oravilahti (p)		Kiteenjärvi ymp. (p)		Kit Hatunvaara (m)	
5.9.	20	19.9.	58	26.9.	31
14.9.	55	2.10.	97	30.9.	50
18.9.	70	7.10.	100	1.10.	29
28.9.	120	9.10.	136	2.10.	40
30.9.	156	16.10.	82	3.10.	99
7.10.	279	24.10.	177	9.10.	47
19.10.	27	29.10.	260		
28.10.	81	31.10.	166		
8.11.	42	10.11.	55		
13.11.	50	13.11.	82		

Kit Päätyeen-Kiteenjärven määrät olivat huipussaan 21.10., jolloin Päätyeellä 290 p (KJä) – 25.11. paikalla oli edelleen 195 lintua (KJä). Lokakuun lopussa ja marraskuussa tavattiin koko läänin alueella noin 50 linnun kertymiä, mutta marras-joulukuun vaihteessa määrät vähenivät. Viimeisiä keskittymiä olivat 29.11. Eno Saarenpää-Ahveninen 127 p (HKA), 6.12. Val Polvijärvi 40 p (JMa), 4.12. Juu Vuokonjärvi 60 p (Tuononen/HL), 7.12. Kon Jakokoski 30 p (MKv) sekä vihoviimeiset 16.12. Nur 2 ä (M. Timonen/HL) ja 20.12. Kon Jakokoski 1 juv p (MKv).

Pikkujoutsen *Cygnus columbianus*

2004 (33): Niukkuutta jaettiin seuraavasti: 26.9. Hatunvaara 5m (TE ym.), 28.9. Toh Valkeasu 2 m/p (HKA), 30.9. Joe Linnunlahti a9 S (UP), 3.10. Hatunvaara 4 S (PH ym.), 6.10. Valkeasu 5 p (HKA, HPö), 16.10. ja 18.10. Vuoniemi 1 m (JoK, JKö ym.), 18.10. Lip Siikakoski 2 p (LV) ja 30.10. Kon Kontioniemi a4 m (JVe).

2005 (396): Pikkujoutsenet ilahduttivat pääosin 16.10. hanhien imussa menneen muuton ansiosta. Ensimmäinen parvi oli 1.10. Hatunvaaralla a11 m (KJä, KA, MH). 9.10. oli Toh Tammalahdella 6 p -perhe (TE) ja 11.10. muutti Vuoniemessä a10 (JaV). Päämuuttopäivänä nähtiin Kes Totkunniemessä 85 /2a (HC), Ruokkeessa 232 /9a pääosin iltapäivän lopulla (PH), Hatunvaaralla 85 (TE, HKi) sekä Joe Keskijärvellä a9 (HPö). Ruokkeessa isoin parvi oli 84 lintua. 17.10. muutti Lie Viensuun Sipolansaaressa a18 (PT) ja Toh Nikunvaarassa 7 (TE). Viimeinen havainto oli 24.10. Eno Saarenpään 2 m (HKA).

Kanadanhanhi *Branta canadensis*

2004 (400): Runsaasti havaintoja

pääosin Kit Puhoksen maaseutu-opiston pelloilta, jonne lähes kaikki maakunnassa pesivät linnut kokoontuvat syksyllä. Pelloilla viihtyvien hanhien määrä vaihtelee vuorokaudenajan mukaan. Lisäksi osa linnuista vaikuttaa välillä viettävän aikaansa Kiteenjärven ympäristössä. Varovasti arvioiden peltujen kautta muutti syksyn aikana noin 300 kanadanhanhea. Kannan kasvu on jotensakin tasoittunut, vaikka 4.9. nähty 203 olikin uusi Puhoksen peltujen lepäilijäennätys.

Kesälahden, Kiteen ja Rääkkylän lisäksi lajia tavattiin vain Lieksassa ja kerran Kontiolahdella, mikä on aika erikoista: 10.9. Lie Lamminkylä 8 p (EL), 18.9.– Rää Oravilahti enimmillään 18 p (MMa, VMa), 26.9. Kes Suurenkylänlahti a25 kiert. (PH), 30.9. Kit Asikko a35 kiert. (MH), 2.10. Kon Jakokoski 1 m (MKv), 8.10. Kes Ruokkee a7 m (PH), 10.10. Lie Jamali 7 p (PT), 23.10. Kes Sarvisalo 11 p (TLu), 25.10. Lie Riikolanlampi 10 p (JRy), 28.10. Lie Kevälahti 9 p (RK) ja 3.11. Lie Lampela 11 p (JH).

2005 (450): Esiintyminen muistutti vuotta 2004 ollen kuitenkin vähän runsaampi. Kit Puhoksen pelloilta saatiin jälleen mielenkiintoinen ja kattava neljän kuukauden havainto-

sarja. Tällä kertaa hanhet petrasivat edellisen vuoden ennätystään selvästi, 9.9. pelloilla oli 260 hanhea (PH). Syyskuun loppupuolella ja lokakuussa määrät notkahtivat alas, kunnes aivan lokakuun lopussa tapahtui hyppäys ylöspäin. Nähtävästi tänä aikana pääjoukot olivat hajaantuneet mm. Päätyeenlahdelle, missä oli enimmillään 4.11. 195 (KJä).

Muulla suurimmat määrät olivat Rääkkylässä, missä 4.–12.9. Hirvolanpohjassa a27 p (MH) ja Oravilahdella enimmillään 2.10. 52 p (VMa, MMA). Oravilahden lintujen havaittiin siirtyvän yöpymään Saviniemen yli Siurlahdelle (AtR). Kesälahdella kanadalaisia nähtiin 27.8. Sarvisalossa a7 (TLu), 16.10. Ruokkeessa 7 m (PH) ja 29.10. Mäntyniemessä a23 p (PH). Lisäksi 13.8. tavattiin Kon Pitkärannassa 5 p (KV) ja 21.8. Kyyrönniemessä myös 5 p (PRa, RSi). Loput havainnot olivat tottusti Lieksasta: 12.9. Viekijärvi 4 p (MKe), 11.10. Niitty-Jamali a7 p (MKe), 26.10. Hiekkasaari a7 (KJ) ja 27.10. Kotalahti 8 p (EL).

Viimeiset kanadanhanhet viivytelivät Kiteellä lumen tuloon eli joulukuulle. 3.12. oli Päätyeellä 10 p ja Ätäsköllä 134 p (KJä). 5.12. löytyi Pitkälärveltä 8 p (KJä, J.-P. Järvinen) ja aivan vihoviimeiset 6.12. Puhoksesta 12 p (KA, KJä).

Hanhet 2004

Hanhisyksystä muodostui kohtalaisen hyvä. Kaikkiaan Pohjois-Karjalassa nähtiin noin 160 000 hanhea. Siitä Kiteen Hatunvaaralta laskettiin 112 000 muuttajaa.

Tundrahanhi *Anser albifrons* (650)

Syksyn hanhimuuttoa hillitsi tundrahanhien täydellinen puuttuminen.

Taulukko 6. Kanadanhanhien kerääntyminen Puhoksessa.

	2004		2005
9.8.	65	6.8.	57
17.8.	70	8.8.	74
20.8.	95	14.8.	122
21.8.	124	18.8.	145
29.8.	172	20.8.	177
4.9.	203	26.8.	191
12.9.	187	6.9.	235
2.10.	147	9.9.	260
24.10.	45	17.9.	200
29.10.	106	24.9.	130
12.11.	122	29.10.	149
20.11.	40	27.11.	74
		6.12.	13

Parhaana 2.10. Kon Mönni 327 /6a (MKv). Mielenkiintoinen ikäjakamatieto saatiin 9.10. Ruokkeessa muuttaneesta 45 tundrahanhen parvesta – siinä oli kahdeksan vanhaa ja 37 nuorta lintua (PH). Pesintä lienee mennyt hyvin, mutta linnut vain muuttivat tänä syksynä Venäjän puolella.

Metsähanhi *Anser fabalis* (1400) + Anser sp. (1000)

Metsähanhia havaittiin noin 1400 ja Anser sp.:tä tuhat, mikä on edelleen aika vähän. Itäiset metsähanhet eivät luonnollisesti juuri muuttaneet tätä kautta. Eniten muuttoa nähtiin 26.9., jolloin maakunnassa havaittiin 327 metsähanhea ja 280 anseria. Edelleen 30.9. muutti Hatunvaaralla 266 metsähanhea (HKO ym.) ja 2.10. Kes Sarvisalossa 24 metsähanhea ja 308 anseria (TLu). Pelloilla metsähanhia tavattiin mm. 19.9. Kit Puhoksessa a31 p (PH) ja 29.9. Toh Holman- suolla a55 m/p (HKA, HPö).

Nähtyjen hanhien summien kehitystä Pohjois-Karjalassa

1997	105 000
1998	80 000
1999	250 000
2000	100 000
2001	140 000
2002	100 000
2003	500 000
2004	160 000
2005	500 000
2006	(>500 000)

Sepelhanhi *Branta bernicla* (22 000)

Ensimmäiset a25 uivat 2.9. Vuoniemessä (HKA). Aikaisen huipun lintuina meni 14.9. Kes Sarvisalossa ilmeisesti iso sepelhanhiparvi muu-

tolla (M. Saukkonen/HKi). Selvempi sepelhanhien ja valkoposkien ryöpsähdys tuli 26.9., jolloin Kaakkois-Suomessa nähtiin noin 20 000 hanhea. Todellisuudessa ohittaneiden hanhien määrä lienee ollut lähellä 50 000:tta, sillä Venäjänkin puolella täytyi mennä jotakin.

Hatunvaaralla sadekuurot haittasivat havainnointia, ja siellä nähtiin 11 500 hanhea (TE, KJä, MH, TVu ym.). Harvinaisin tapaus oli syksyn suurin parvi, a7000 (sepelhanhea), joka meni kaukana kaakosta 14:30. Loput hanhet olivat lähinnä valkoposkia. Kyyrönniemessä muutti 1492 sepelhanhea (PRa, RSi). Siellä eräs parvi, a210, kiersi lounaasta noussutta sadetta niin että se näkyi myöhemmin poikkeuksellisesti myös Ruokkeesta (PH).

Toisena kohtalaisena muuttopäivänä, 30.9., sepelhanhiparvia matkasi jo aamulla siellä täällä. Esimerkiksi Suistolla huomattiin aamulla lähes 2000 hanhea (suurin parvi tuhat), lähinnä sepelhanhia (HHö). Selvempi muutto meni totutusti rajan pinnassa iltapäivällä.

Hatunvaaralla laskettiin 8450 sepelhanhea hanhien yhteismäärän ollessa 21 437 (TVu, HKo, PZ, E. Torni ym.). Seplujen muutto huipentui iltapäivällä klo 14–15, jolloin meni muutamia isoja parvia (2000, 1500, 1300, 1000 ym.). Muualla maakunnassa aina Lieksaa myöten nähtiin lähes 3000 sepelhanhea. Muutto jatkui edelleen yöllä ja seuraavanakin päivänä havaittiin useita parvia.

Viimeisen kerran sepelhanhia liikehti enemmän 8.10., jolloin Ruokkeessa muutti 4295 /12a 15:04–18:00 (PH), muualla vain pieniä määriä.

Valkoposkihanhi *Branta leucopsis* + AB (136 000)

Tunnustelijaparvien jälkeen ensim-

mäinen parempi muutto tapahtui sepelhanhien kanssa 26.9. Hatunvaaran muuton lisäksi Vär Patsolassa, Kyyrönniemessä, Vuoniemessä sekä Suistolla nähtiin 1600–3000 hanhea paikassaan. Parhaiten valkoposkia määritettiin Kes Sarvisalon Suitsan satamassa 1354 /10a (PH). Tästä eteenpäin muuttoparvet olivat joka päiväisiä ja parvia tavattiin myös paikallisina. Suurin paikallisparvi a950 oli 28.9. Toh Valkeasuolla (HKA).

30.9. sattui yllättävä aamupainotteen (paras klo 9–10) valkoposkimuutto. Hatunvaaralta nähtynä se meni lähes kokonaan länsipuolelta ja niinpä linnut näkyivät hyvin myös Etelä-Karjalassa. Idän puolella olikin pitempään tiikusateista ja pimeää. Hatunvaaralla nähtiin 1747 valkoposkea, mutta valtaosa 11 000 määrittämättömästä hanhesta lienee ollut samaa lajia.

Syksyn kovin havaittu muutto tapahtui **lauantaina 2.10.** hankalaan aikaan eli aamulla. Muuton kärki oli kohdalla jo aamuyöllä ja kuten yleensä yömuutossa, leveänä viuhkana koko maakunnan leveydellä, aamulla meni parvia aina Lieksaa myöten.

”Hatunvaaran hanhileirillä päämuuton vastaisena yönä oli paljon porukkaa. Kaukaisin hanhentutkailija oli saapunut ennakkovaroituksen perusteella perjantaina illansuussa Kirkkonummelta asti. Lisäksi paikalla olivat Keski-Karjalan kansalaisopiston innokkaat lintukurssilaiset. Koko yönä ei kuulunut hanhia, tosin syvä kuorsaus ja kipinämummojen kamiinanhoitoäänet haittasivat kuuntelua. Kahdella vannoutuneella partiolaisella menikin suunnilleen koko yö syytellessä jatkuvasti sammuvaa ruotsalaista kaminaa toinen toistaan mietityimmillä tavoilla.

Aamuhämärän aikaan ulkoa kuului ensimmäisen kerran valkoposkien

ääntä. Muutto olikin heti aamun valjettua (6:45) täydessä käynnissä lähinnä länsipuolella. Jo kolmas kerta tänä syksynä, kun hanhet liikkuvat aikaisin aamulla! Hetken kuluttua varsinainen massa alkoi mennä rajulla syötöllä kaukana idässä ja kaakossa, jolloin Hatunvaaralta nähtiin massan reunaa. Tosin Hatunvaaran kohdalla muutorintama lienee ollut kapeampi kuin lounaampana eli Etelä-Karjalassa.

Kovaa menoa kesti klo 10:een. Massan tulokulma oli sen verran länsilounaaseen, että linnut tulivat Suomen puolelle suunnilleen Simpeleen korkeudella ja näkyivät hyvin Etelä-Karjalassa. Uusi noin 15 000 hanhen ryöppy meni kaukana idässä klo 12–14. Muutamassa aamupäivän tunnissa Kaakkois-Suomen yli hulahti siis 200–250 000 valkoposkea, joten päämuutto meni siinä. Niistä Pohjois-Karjalassa nähtiin vajaat 100 000. Loppupäivä oli hanhista hyvin hiljainen.”

MH

Hatunvaaralta laskettiin 62 000 hanhea (Aarne Hagman, MH, KJä, TVu, HPö ym.), joka ei jää juuri jälkeen muista Kaakkois-Suomen pisteistä. Särkivaaralla summattiin 35 800 klo 07:40–14:00 (TI). Muissa Keski-Karjalan paikoissa määrät jäivät muuton itäpainotuksesta johtuen vain noin 10 000 lintuun per paikka. Kyyrönniemessä muutti 9800 hanhea kaukaa lännestä varhain aamulla (PRa, RSi, AP, EV), Vuoniemessä meni 7050 (OH, LV ym.) ja Suistolla 4061 klo 12:40 mennessä (AL ym.). Yli tuhannen hanhen päästiin monin paikoin. Tähän aamuiseen läntisen reitin muuttoon osallistui vähintään 20 000 hanhea.

Ruokkeessa-Sarvisalossa nähdyissä 12 020 hanhessa oli huikea määritysprosentti, 11 131 määritettyä valkoposkea (PH). Aamun kulkua kuvaa myös havainto muuton loppumisesta klo 9 Ruokkeessa, mutta jatkumisesta

Taulukko 7. Hatunvaaran kovimmat vuosittaiset hanhimuutot (kevätmuutot lihavoitu).

12.10.1995	106 000	valkoposki- ja sepelhanhi
23.5.1996	25 600	valkoposki
5.10.1997	14 400	valkoposki
26.9.1998	34 000	valkoposki
28.9.1998	17 550	valkoposki
22.5.1999	70 000	valkoposki
9.10.1999	30 000	tundrahanhi
14.10.1999	28 000	sepelhanhi
16.10.1999	50 000	tundrahanhi
18.5.2000	27 570	valkoposki
6.10.2001	47 000	valkoposki- ja sepelhanhi
28.9.2002	60 000	valkoposki- ja sepelhanhi
20.5.2003	123 000	valkoposki
13.10.2003	23 000	valkoposki
14.10.2003	17 000	tundrahanhi
18.5.2004	22 000	valkoposki
2.10.2004	62 000	valkoposki
16.10.2005	120 000	tundra- ja valkoposki
13.5.2006	50 000	valkoposki
21.5.2006	53 600	valkoposki
25.9.2006	17 000	valkoposki- ja sepelhanhi
29.9.2006	52 000	valkoposki
30.9.2006	117 000	valkoposki- ja tundrahanhi
1.10.2006	41 000	sepelhanhi

idempänä Taipaleenselällä, Piikkeen-salmessa ja Sarvisalossa (PH).

Muutto jatkui seuraavana päivänä, 3.10., varsinkin Hatunvaaralla, missä meni 12 500 hanhea kaukaa idästä (PH ym.). Läheltä menneet määrityivät valkoposkiksi, mutta kaukana muutti todennäköisesti tuhansia sepelhanhia.

8.10. hanhimuutto hieman piristyi. Valkoposkilla parvikoko oli edelleen kohtalaisen suuri. Useita 500 linnun parvia havaittiin aina Kontiolahtea myöten. Kyyrönniemessä muutti 3850 /22a hanhea (KJä, PRa, RSi, MH) ja Ruokkeessa 6115 hanhea sepelhanhipainotuksella (PH). Päivän aikana havaittiin noin 15 000 hanhea.

Aamulla 9.10. Keski-Karjalan havaintopaikat olivat hyvin miehitettyinä, mutta hanhimuutto osoitti lopullisen laantumisen merkkejä. Lintuja lienee mennyt yötä myöten, sillä aamulla oli

liikkeellä tyypillisiä muuton häntäpään pikkuparvia. Esimerkiksi Hatunvaaralla nähtiin 1424 /19a hanhea (KJä ym.) ja samoin Ruokkeessa samanlaista pientä muutttoa aamulla. Viimeiset valkoposket tavattiin 17.10. Vär Sääperillä, missä a7 p (HKi).

Hanhett 2005

Syksyn nähtyjen hanhien arvio, 500 000, sivuaa maakunnan ennätystä vuodelta 2003. Niistä Kiteen Hatunvaaran hanhileiristä laskettiin lähes 200 000 hanhea. Suuria summia selittävät valkoposken ja sepelhanhen monet hyvät päivämuutot Suomen ilmatilassa. Lisäksi tundrahanhien päämuutto ohjautui osittain tänne. Syksyn määrittämättä jääneissä hanhissa (330 000) oli enemmistönä valkoposket, mutta myös runsaasti tundra- ja jonkin verran sepelhanhia. Hyvän hanhisyksyn indikaattorina tavattiin tuhansia valkoposkia myös paikallisina.

Metsähanhi *Anser fabalis* (2500)

Hanhimuutto alkoi perinteisesti elosyyskuun vaihteen metsähanhiparvi- liikehdinnällä. Ensimmäinen parvi a19 oli 21.8. Ilo Viitasuolla paikallisena (HKa). Myös Toh Valkeasuolla tavattiin 23.8. a38 p/kiert. (JaV). Näiden lisäksi suurimpia paikallisparvia oli 2.10. Rää Oravilahden a31 p (VMA).

Paras muuttopäivä metsähanhilla sattui 6.10., jolloin parvia havaittiin kautta läänin yhteensä 1200 yksilön verran. Esimerkiksi Hatunvaaralla meni tuolloin 242/ 4a metsähanhea ja 440/5a anseria (EVä, TE ym.), Toh Kutsussa a200 (HL), Vuoniemessä tuhatkunta pääosin anser-tyypistä hanhea (JaV), Suistolla 265/9a metsähanhea (AL, PLe) sekä Lie Pankkoskella 192/6a metsähanhea (PT).

Tundrahanhi *Anser albifrons* (20 000) + *Anser sp.* (8000)

Lähes kaikki syksyn määritetyt tundrahanhet menivät hanhien päämuutossa 16.10., sekä yöllä ja seuraavana päivänä, jolloin ei enää juuri muita muuttanutkaan kuin tundrahanhia. Päämuuttopäivänä tundrahanhimuutto oli lähes yksinomaan Kiteen ja Kesälahden itäosien asia, ja ilman Venäjän puolella ollutta sadeohjuria koko muutto olisi todennäköisesti mennyt näkymättömissä Laatokan päällä. Kaikkiaan päämuuttopäivän hanhimassasta tundrahanhia lienee ollut noin 100 000.

Kuitenkin varsinainen tundrahanhien emämassa meni ilmeisesti vasta 17.10. iltapäivällä ja illalla, ja se näkyi myös sadekuurotutkassa parvisateena itäisellä Suomenlahdella välillä Kannas–Itä-Viro. Muuttoa oli varmasti vielä myös 18.10., joten tundrahanhien muutto kesti kolmisen vuorokautta yhteen menoon! Se on luonnollista,

kun ja mikäli Karjalan yli muuttavan kannan arvio on 800 000.

Sepelhanhi *Branta bernicla* (50 000)

Ensimmäinen sepelhanhien muuttoparvi nähtiin varsin myöhään eli 18.9. ja syyskuun puolella ei tapahtunut muutenkaan kuin pienten parvien liikehdintää. Alkuryntäys havaittiin lämpimässä säässä 1.10., jolloin Hatunvaaran ohi matkasi 4450 sepelhanhea viidessä parvessa (KJä, KA, MH ym.). Ensimmäinen parvi lensi tyyppillisesti vähän ennen puolta päivää klo 11:40, mikä täsmää aamulla Vienenmereltä liikkeelle lähteneen parven ohitusajkaan.

Samoja parvia näkyi myös Kit Tasapäässä, joka on hyvä paikka havaita juuri Hatunvaaran länsipuolelta menevät parvet. Siellä nähtiin vielä a1500 klo 17:30, jota ei Hatulta havaittu (RTö). Kyyrönniemestä huomattiin 2150/7a sepelhanhea ja 1435 määrittämätöntä hanhea kaukaa luoteispuolelta (PRa, RSi). Tasaisen hajanainen muutto jatkui seuraavana päivänä 2.10., jolloin Hatunvaaralla meni 980 (KJä ym.) ja esimerkiksi Toh Purtovaaralla a500 sepelhanhea (TE).

Varsinainen toinen rynnäkkö sattui kuitenkin 7.10. iltapäivälle, kun Hatunvaaralta laskettiin 11 300 sepelhanhea parvimäärällä 12 (KJä, TE, AJ, EVä ym.). Yhteensä Hatunvaaralta nähtiin päivän aikana 36 000 hanhea. Iltapäivällä mennyt itäpaimotteinen massamuutto koostui paitsi sepelhanhista, niin myös valkoposkien ensimmäisestä huipusta. Päivän viimeisenä uutena parvena oli Kit Tasapään a1000 sepelhanhea (RTö).

Välillä 8.–9.10. tavattiin pieniä ja vähän isompiakin, aina 500 yksilön parvia siellä täällä, suurimpana a1300 8.10. Lip Härkinvaarassa

(PZ). Samana päivänä meni Eno Kaltimonjärvellä 1030/3a sepelhanhea iltapäivän lopulla (HKa, OK). Otanta vanhojen ja nuorten lintujen suhteesta saatiin 9.10., jolloin Kon Puntarikoskella oli yhdessä parvessa paikallisena 30 vanhaa ja 40 nuorta lintua (PZ). Vuoniemessä meni 13.10. 1400/3a sepelhanhea (JaV).

Hanhien päämuuttopäivänä, 16.10., nähtiin hyvin myös sepelhanhia. Hatunvaaralla yhteensä 4700 (TE, HKi ym.), Kyyrönniemessä 3215/28a (PRa, RSi ym.), Ruokkeessa 1594 (PH) ja iltapäivän lopulla (13:55–16:52) Ilo Möhkön Sorksenvaaralla 6857 sepelhanhea 29 parvessa (VMS). Varsinainen rynnäys Möhkössä alkoi vasta klo 15:23. Päivän aikana sepelhanhia havaittiin maakunnassa noin 16 000.

Syksyn viimeinen parvi (120) muutti 19.10. Kyyrönniemessä (PRa, RSi). Syksyn varsin hyvä nähtyjen sepelhanhien summa, 50 000, kertoo kannan olevan taas kasvamassa selvän aallonpohjan jälkeen. Koko läpimuuttava kanta lienee nyt jotain 300 000.

Valkoposkianhi *Branta leucopsis* (90 000) + AB (325 000)

Tunnustelijaparvia näkyi useampia vasta 25.9., mikä kuvastaa muuton myöhäistä painottumista lokakuulle. Samana päivänä alkoivat myös Hatunvaaran hanhiviikot. 26.9. meni Vuoniemessä 1048/13a määrittämätöntä hanhea pääosin klo 12–13 (EVä). Hajanaista pientä muuttoa ja ensimmäisiä paikallisia parvia havaittiin lokakuun alussakin, mutta liikenne alkoi vilkastua kunnolla vasta 6.10., jolloin Hatunvaaralta muutti 9242 hanhea valkoposkipainotuksella (EVä, TVu, MH ym.). Hauska havainto tehtiin 4.10. Pyh Mulonmällä, missä valkoposki lensi kurkiparven mukana (AP).

7.10. perjantaina olikin sitten ensimmäinen huippu yhtä aikaa sepelhanhien kanssa. Hatunvaaralla oli koko aamupäivän sumuista, mutta sumujen hälvettyä alkoi hanhia lappaa lähinnä idässä, lämpimässä ja tyyneessä säässä. Sepelhanhien lisäksi kaakkoishorisontissa menneet 24 618 /29a (keskimääräinen parvikoko 850!) hanhea lienevät olleet pääosin valkoposkia (TE, MH, KJä, AJ, TT, EVä ym.). Valkoposken liikehtimistä tukivat havainnot keskiseltä Laatokalta. Pitkälti Venäjän puolella piilossa menneeseen muuttoon saattoi hyvinkin osallistua vaikkapa 100 000 hanhea.

Syksyn tässä vaiheessa jonkinlaista menoa on tarjolla päivittäin. Joe Keskijärvellä muutti 9.10. klo 14:30–16:00 yhteensä 3370 hanhea, pääosin valkoposkia (HPö). Edelleen Toh Tammalahdella meni klo 14–16 2330 hanhea (TE) ja Värsilässä ilta-päivällä 2300 muuttohanhea sisältäen tuhannen valkoposken parven (HKi, PH ym.). Samana päivänä oli myös Venäjän puolella Tuuloksessa ollut kohtalaista hanhimuuttoa. 13.10. valkoposkia meni harvakseltaan ja 14.10. Möhkössä meni 2000 /13a määrittämätöntä hanhea noin klo 14 alkaen (M. Ala-Riihimäki/VMS).

Paikallisia parvia tavattiin monin perinteisin paikoin, eniten Vär Sääperillä 9.10. a770 ja 13.–15.10. a3000 (HKi ym.). Muualta parhaita paikallissummiat olivat 11.10. Kes Mäntyniemi 500 (HKA) ja Toh Tammalahti 685 (HKi), 14.10. Rää Oravilahti 800 (MH) sekä 15.10. Toh Valkeasuo 1200 valkoposkea (HKO, AP). Vielä 21.10. Sääperillä oli 450 paikallista hanhea (HKi).

Vaikka muuttoa oli jo jonkun verran mennyt, olivat odotukset varsinaisen massamuuton suhteen korkealla. Lauantaina 15.10. Hatunvaaran naureskeltiin olevan myrskyn silmässä, sillä siellä sää oli pitkälle iltapäivän

puolelle kaunis, jopa aurinkoinen ja tyynekkö. Muualla oli tuulista ja sateista. Hanhia ei meinannut ruveta muuttamaan millään, sillä matalapaine oli vielä Vienanmeren päällä. Iltapäivän lopulla päästiin kuitenkin myös hanhien makuun. Yhteensä muuttohanhia nähtiin 11 162, joista valtaosa valkoposkityypisiä. Tammalahden suunnalle laskeutui 1370 yksilöä kolmessa parvessa (MH, KJä, AJ).

Muuttoa havaittiin myös esimerkiksi Kyyrönniemessä, missä iltapäivän lopulla meni 1300 hanhea yhdeksässä parvessa (PRA, RSi). Keskijärvellä havaittiin 2350 /6a klo 14:30–17:00 (HPö) sekä Toh Nikunvaarassa tuhat hanhea viidessä parvessa klo 17:00–18:30 (TE). Muuton vilkastuminen oli havaittu myös Möhkössä, noin 2000 hanhen muodossa (ilm. VMS).

Lauantai-iltana elettiinkin sitten jännittävissä tunnelmissa. Myöhään illalla klo 22–23 kuului piiputtelun ohessa Keskijärvellä viisi yömuuttoparvea valkoposkia sekä yksi tundraparvi (HPö). Muutamat valkkariparvet saattoivat havainnoitsijan mukaan olla todella isoja. Sää tiedotus oli luvannut Vienanmerelle ja tänne pohjois-/koillistuulta. Lisäksi Venäjän puolella Karjalan suurten järvien yllä olisi koillisesta lounaaseen suuntautuva pitkulainen saderintama ohjaamassa hanhimassat suoraan Kiteen ylle kuin ”hanhiporttiin” ikään!

16.10. päämuuttopäivä

Sunnuntai-aamuna kaikki parhaat hanhipassit olivat miehitettyinä. Sää oli pilvipoutainen ja kohtalainen tai jopa kova koillistuuli puhalteli. Paikoin esiintyi melko matalalla roikkuvaa tiukusateista pilveä, johon korkealla matkaavat hanhiparvet saattoivat välillä kadota. Iltapäivällä näkyvyys oli paranemaan päin, mutta taivas

oli edelleen täyspilvinen. Näkyvyys oli vaakatasossa erinomainen.

Lentävien päivä

”Kyyrönniemen kuuluisaan tuulen-suojaan oli tällä kertaa kokoontunut koko joukko tarkkailijoita. Iltapäivällä noin klo 14 sekä Kyyrössä, Hatulla että Ruokkeessa oli mennyt suunnilleen 30 000 hanhea kussakin. Olimme (MH ja KJä) ns. lentävänä tarkkailupartiona lähdössä iltapäivän lopuksi Hatulle, mutta vielä piti malittaa mielensä kun hanhia tuli lisää. Muuttoa ei kuitenkaan ollut niin voimakasta, kuin olisi pitänyt. Parvikokokin oli pienemmän päin. Iltapäivän julmimmat massat tulisivat ilmeisesti matkaamaan rajan pinnassa.

Tähän saakka muuton valtalaji oli ollut valkoposki ja sepelhanhiakin oli liikehtinyt jonkin verran. Muistissa oli kuitenkin 14.10.2003, jolloin iltapäivän lopulla meni todella kova tundranhanhien rynnäkkö. Sama saattaisi taas toistua. Kolmen maissa läksimme nopeasti Hatulle päin. Ensimmäinen parvi näkyi autosta Puhoksessa ja Nii-nikumussa jouduimme jo pysähtymään. Taivas oli täynnä hanhia: isoja, isoja parvia molemmin puolin ja uusia tulossa koko ajan näkyviin puidenlatvojen takaa. Hysteria ei ollut kaukana.

Tässä vaiheessa soitin ties monenko kerran Petrille Ruokkeeseen: varsinaisen huttu on vasta nyt tulossa! Perunasalaattitauolta yllätetty Petri sanoi, että oli juuri ruvennut tosissaan vilkastumaan sielläkin. Soitin myös Kyyrönniemeen, mistä Paavo kommentoi vain että ”aijaa, täällä ei tapahdu enää mitään”.

Parvien mentyä jatkoimme vauhdilla matkaa, mutta taas oli pysähdyttävä Lohelassa, missä parvia oli jälleen taivas täynnä. Pysähdys tuli jälleen Savikon risteyksessä, missä valtava tuhannen tundranhanhen parvi meni

Taulukko 8. Hanhisummit 16.10.2005.

Paikka	Klo	Sepelhanhi	Valkoposki	Tundra / Anser	Hanhi-laji	Yhteensä	Havainnoijat
Kes Ruokkee	07:25–18:15	1594 / 9a	39 022 / 128a	8577 / 32a	76 100 / 146a	125 293	PH
Kes Totkunniemi		480	10 800	6780	25 620	43 680	HC
Kes Särkivaara-Leveäki					56 100	56 100	KM
Kit Hatunvaara	07:00–18:30	4700	2472	4201	110 850	122 256	TE, HKI, MPi, AN, RaPi, IU, L. Härkönen ym.
Kit Pohos-Kiteenlahti	15:40–16:20				20 000	20 000	MH, KJä
Kit Kyrönniemi		3215 / 28a	9579 / 77a	151 / 10a	30 655 / 192a	43 600	PRa, RSi, AP, HKo, EV, MH, KJä
Rää Hämeenniemi	06:45–14:45	23	400 / 5a		11 300 / 86a	11 723	JMa
Rää Vuoniemi	07:00–17:30		1050	1250	12 700	15 000	JAV, HKa, VT, K. Kaartinen
Joe Keskijärvi	09:00–16:30		2220 / 8a	450	18 000 / >100a	20 680	HPö
Joe Suisto	11:00–15:00	30	1410 / 10a	138 / 3a	5590 / 29a	7 168	AL
Joe Ranakylä	10:25–13:25		300 / 2a		4145 / 25a	4 445	HM
Kon Häikänniemi	07:00–12:00				6670 / 26a	6 670	LV, OH
Kon Pirkäranta	06:30–15:30	500 / 2a	3440 / 30a	70 / 2a	3670 / 37a	7 680	TK, ANy, KLe
Ilo Möhkön Sodkasenvaara	11:52–17:00	6857 / 29a	2090 / 18a	760 / 12a	27 902 / 251a	37 605	VMS
Lie Rämänvaara			1060 / 12a		1845 / 17a	2 905	PT

yli. Kiteenlahdessa pysähdyimme sitten noin 20 minuutiksi ollen Hatultakin havaitun voimakkaan tundrahanhimuuton valtavirran alla. Parvia lappoi jatkuvasti, niin että klo 15:40–16:20 välillä olimme nähneet tien päällä ollessa jo 20 000 hanhea – läheltä.

Hatulle saavuttuamme itäpuolella oli yllättäen aika hiljaista, mutta päältä meni muutamia isoja parvia ja länsipuolella oli paljon parvia jonossaan ja hyvin kiikarillakin nähtävissä. Päivän mittaan Hatulla oli kuulemma rampannut paljon porukkaa. Mukavien tuokioiden jälkeen ja porukan lopulta poistuessa jäimme vielä hetkeksi havainnoimaan ja hämärän tultua myös tunnelmoimaan ja lämmittelemään hanhiteltan kamiinan luokse. Olipahan taas tänäkin syksynä kova hanhipäivä!”

MH

Päämuuttopäivän muutonkulku noudatteli jo tuttua kaavaa. Valkoposkimuuttoa meni jo aamupäivällä hyvin leveällä rintamalla, siinä oli havaittavissa viuhkamainen hajonta ja erinäisiä kapeitakin muuttoputkia. Esimerkiksi Keskijärvellä yli puolet hanhista suuntasi paikan pohjoispuolelta länteen ja Häikänniemen aamupäivän 6670 hanhesta muutti suurin osa klo 10–11 kaukana lännessä kapeaa reittiä pitkin. Samankaltainen ilmiö toistui edelleen Rää Hämeenniemessä, missä lähes kaikki hanhet menivät klo 10–13 (JMa). Kainuussakin oli muuttanut noin 10 000 hyvin läntistä hanhea klo 9–11.

Varsinaisen massavaiheen alkaessa klo 15 tienoilla sekä valkoposken että tundrahanhen päälinjat olivat vierekkäin Kiteen ja Kesälahden päällä, jolloin summan kannalta optimaalisen havainnointipaikka olisi ollut Kiteen hyppyrivon. Edellytykset Suomen hanhimuuton ennätyksen rikkomiseen olisivat olleet paremmat kuin hyvät. Joka tapauksessa Hatunvaaralta

ja Ruokkeesta nähtiin osittain samoja hanhia, ehkä puolet. Varsinkin Totkunniemen hanhet nähtiin myös Hatunvaaralta, muttei niinkään Ruokkeesta.

Leveäkiven-Särkivaaran havainnointi oli vain puolittaista, vaikka se paikana olisi ollut juuri tässä muutossa paras mahdollinen Pyhäjärven ja Puruveden välisellä kannaksella, keskellä valtavirtaa.

Ilo Möhkössä oli yksi havainnoija ja parvet olivat kadonneet välillä pilviin. Arvion mukaan paikalta olisi toisissa olosuhteissa näkynyt vielä toinen mokoma hanhia. Paljon hanhia jäi pilvi-ilmion takia näkemättä ainakin Keski-Karjalan havainnointipisteissä. Joka tapauksessa Möhkön hanhet olivat lähinnä Kiteen keskustan ja Ruokkeen reitillä olevia valkoposkia sekä jälkijunassa tulleita sepelhanhia. Tundrahanhia näkyi siellä niukasti.

Päivän aikana maakunnan ilmatilassa nähtiin 300 000 hanhea, joka johtui hyvästä säästä ja tehokkaasta havainnoijaverkosta.

Ruokkeen muuton kuvausta

”Klo 12 jälkeen muutto painottui itään, painopisteen kulkiessa loppuvaiheessa Ruokkeen lomakylän ja Kesälahden kirkonkylän välisellä kaistalla. Klo 12–16 parvikoko kaksinkertaistui ja liikkeellä oli valtaosin valkoposkia, tundrailla hyvin täydennettynä. Hallitseva muutosuunta oli S, osan lentäessä SW tai SSE. Klo 15 jälkeen liikenne tuntui hiipuvan ja arvelin muuton huipun olevan pikku hiljaa ohi, olihan koossakin jo n. 45 000 hanhea.

Toivoin kuitenkin iltaan mennessä näkyvän sen verran lisähanhia, että kokonaissumma nousisi aiemman Ruokkeen ennätyksen, 56 000 hanhen tasolle. Lintuliikenne kulki edelleen varsin korkealla ja pilvikaton pikku aukoista näkyi muutamia vieläkin

korkeammalla kirkkaassa sinessä muutavia suurehkoja valkoposkiparvia. Kuinkahan paljon pilvikaton päällä meni hanhia?

Kello 16 alla uskalsin viimein pitää viiden tunnin tauottoman stajin jälkeen evästauon, kun Markku soitti Kiteeltä tulevan vielä paljon tundrahanhia. Taivaalle vilkaisu kertoi tämän uuden hanhiaalloon olevan yllättäen jo päällä! Siihen mennessä tapahtunut olikin vain alkulämmittelyä myöhäsil-
tapäivän rynnäkköön verrattuna. Klo 15:45 alkaen Ruokkeessa meni hanhia erittäin vilkkaasti, ja muutto jatkui herkeämättömänä auringon laskuun saakka, ja sen jälkeenkin.

Keskimääräinen parvikoko kasvoi nopeasti 500–600 tasolle, kiitos useiden 1000–3000 parvien, huippuna a3400 ilmeisiä valkoposkia. Noin 16:45 tienoissa näkyvissä oli kerralla noin 10 000 hanhea, joista pääosa vyöryi itäistä reittiä Ruokkeen ja Kesälahden kk:n välistä. Puruveden puolelta parvia ei erottunut, mutta kannaksen päällä muuttaneet parvet näkyivät hyvin. Hallitseva muuttosuunta oli S–SSE, varsinkin tundrien ja suuren osan valkoposkista vetäessä kohti Laatokkaa ja Etelä-Karjalaa. Koko päivänä ei näkynyt yhtään parvea kaukana länsirei-
tillä, Hummonselän länsipuoliskolla.

Klo 16–18 tuntisummat olivat 10 000, 46 000 ja 20 000, valtalajina edelleen valkoposki, mutta mukana oli myös runsaasti tundrahanhia (suurin a1200). Päivän suurimmat sepelhanhimäärät osuivat 16–17 jaksolle, valkoposkiparvien mukana. Ihan lajipuh-
taita parvia oli vain valkoposkilla ja kanadanhanhilla, muuten muutto oli sekalaista seurakuntaa, tuttuun tapaan myös vesilintuja ja kapustarinta hanhi-
parvien mukana. Pikkujoutsenet (yht. 232) rynnivät harvinaisen voimak-
kaasti muuton viime tunteina, kera vähälukuisempien laulujoutsenten, jatkaen yömuutolle. Jos valoa olisi riit-
tänyt pitempään, näitä olisi varmaan-

kin näkynyt paljon enemmän, muuton kiihtyessä nopeasti yötä kohti.

Lopputunnin kuluessa päävirta valui hitaasti kohti länttä, lintujen mennessä suoraan päältä ja klo 17 jälkeen lisääntyvästi myös lännen puolelta, kohti Punkasalmea. Myös muutto-
suunta vaihtui osan mennessä edelleen S, mutta osan kääntäessä taas illan hämärtyessä ja näkyvyyden heikentyessä 'kompassisuuntaan' SW. Itsekään en lopussa enää kovin kauas sivusek-
toreille nähnyt, vaan linnut laskettiin 'pääsaralta'. Kuutamosta iji houkutti täysikuun möllöittäessä matalalla tai-
vaalla, mutta rajansa kaikella!"

PH

Muutto hiipui illansuussa, muttei loppunut kokonaan. Maanantaita vasten yöllä sää oli kuutamoinen ja kuulakka eli erinomainen muuttosää hanhille. Illalla ei ainakaan Rääkylän-Kiteen keskustan alueella kuulunut parvia, mutta aamupimeällä klo 5 lähtien kuului samalla alueella runsaasti tundrahanhien pienten yömuuttoparvien ääntä. Tiedossa oli hyvän lähtönsään jatkuminen Vienanmerellä sekä tundrahanhien mahdol-
linen massamuutto.

Taulukko 9. 16.10.2005 Hatunvaaran ja Ruokkeen hanhimuutot tunnin jaksoissa.

Klo	Hatunvaara	Ruokke	Ruokkeen keskimääräinen parvikoko
07:00–	0	0	0
08:00–	70	27	14
09:00–	30	552	138
10:00–	772	775	111
11:00–	4 490	2 789	164
12:00–	14 200	15 777	309
13:00–	13 367	19 220	370
14:00–	8 486	7 965	295
15:00–	32 211	10 170	291
16:00–	37 028	46 801	585
17:00–	10 400	20 262	471
18:00–	1 100	970	485
Yhteensä	122 154	125 293	

Aamun ensihetkinä havaittiin yön jäljiltä muuton soljumista hyvinkin lännessä, kuten Kyyrönniemessä 1057 /13a (PRa, RSi). Muutto jatkui kuitenkin pisimpään aivan rajan pin-
nassa. Toh Nikunvaarassa meni 2000 /22a klo 08:15–09:15 (TE), Hatun-
vaaralla 4470 (KJä, MH) ja Kesä-
lahdella aamupäivällä paljon pieniä parvia korkealla (PH). Parvet lensi-
vät kapeaa putkea pitkin pikkujiljaa itään siirtyvän pilvimassan reunassa ja katosi lopulta liian kauas itään.

"Naapuri kertoili havaintojaan Venäjältä viime maanantailta eli 17.10. Iltapäivällä hanhiparvia – pääosin tundria – oli näkynyt Pitkärannan ja Salmin tienoilla paljon. Tuuloksessa, Salmin ja Aunuksen välimailloilla, lintuliikenne oli ollut kiivaimmillaan klo 18 ja 21 välillä. Parvet olivat tuolloin lentäneet matalammalla kuin päivällä ja kuuluneet selvästi. Tiistaiaamuna hanhimuutto oli jatkunut vielä hissukseen joutse-
naurojen seurassa.

Havainnot on tehty muutontarkkai-
lun kannalta epäedullisista paikoista (autoa ajaessa sekä metsämaisemassa muutama kilometri Laatokan ran-
nasta sisämaahan) ja sivukorvalla, joten arviot määristä siksi karkeita: maanantai-iltapäivän ja illan aikana pikemminkin kymmeniä tuhansia kuin tuhansia. Yhtä aikaa oli ollut havait-
tavissa enimmillään puolisen tusinaa laumaa ja parvikoko suurimmil-
laan noin tuhat lintua. Havainnoija – erittäin kokenut luonnossa liikkuja – kuvasi muuttoa ainutlaatuisen voi-
makkaaksi.

Samalla seudulla noin viikkoa aiem-
min (9.10.) oli myös lentänyt hanhia kohtalaisesti. Parvikoko silloin sadan yksilön paikkeilla."

Tiedot antoi E. Aro-
vainio ja välitti TVu

Kuikkalinnut *Gavia arctica/stellata*

2004 (7000): Erinomainen gavi-asyksy, minkä voi laskea reippaan kaksihuippuisen kaakkurimuuton ansioksi. Jos kaikki eri paikkojen havainnot ynnätään, saadaan syksyn yhteismääräksi noin 9000 lintua. Siitä kuitenkin vähensin pari tuhatta muuttajaa, sillä varsinkin Vuoniemen ja Kyyrönniemen linnut ovat osittain samoja. Sen sijaan Suistolla ja Häikänniemessä nähtävät gaviat eivät suinkaan aina näy Kyyrönniemessä, vielä vähemmän Vuoniemessä. Kuten arktikassa yleensä, kaikki riippuu säästä.

Ensimmäisiä muuttavia kuikkia tavattiin elokuun alusta lähtien ja kaakkureita vastaavasti syyskuun alusta alkaen. Heinäkuun lopulla ja elokuussa oli myös monin paikoin molempien lajien paikallisia parvia, jotka kuuluvat maakunnan pesimäkantaan.

Muutto alkoi hiljalleen 19.9., jolloin Kyyrönniemessä meni 83 gaviaa kaakkuripainotuksella (PRa, RSi). 21.9. Kyyrönniemessä havaittiin jo astetta räväkämpää muuttoa. Aamupäivän muutamien irtoparvien jälkeen oli jälleen kerran odotettava Vienenmereltä aamulla mahdollisesti lähteneitä lintuja. Yhteensä havaittiin 819 /34a gaviaa (kaakkureita), joista lähes kaikki klo 14–15 (MH). Seuraavana päivänä 22.9. saman muuttoaalton meno jatkui heti aamulla. Suistolla meni 234 /4a (HHö), Vuoniemessä 225 /27a (JaV, HKa, LV, ANy, PZ) ja Kyyrönniemessä 530 /22a (MH). Aamun suurin parvi havaittiin Suistolta ja siinä oli 115 lintua.

25.9. olikin sitten syksyn kovin gaviapäivä. Etuvartiossa Lie Pielisen Haarapahtailla muutti 204 /8a 12:03–13:35 (PT). Höytiäisen eteläpäässä Häikänniemessä meni 1486 gaviaa (55 kuikkaa ja 1295 kaakku-

Kaakkurit esiintyivät edukseen syksyllä 2004. © Johanna Lakka

ria) 13:00–16:15, lähes kaikki suoraan yli. Niistä määrittyi 898 vanhaa ja vain neljä nuorta lintua (PZ). Oriveden sumpussa eli Kyyrönniemessä meni 2417 /noin 70a 08:30–17:10 (MH, KJä).

Hälytyksen jälkeen tilannetta tarkistettiin myös Kit Puhoslahdella, missä 110 /3a (S. Savolainen). Kiteenlahdessa huomattiin syksyn suurin parvi, a140 kaakkuria klo 15:10, jonka lisäksi pilvestä kuului kahden muun parven ääntä (PH). Voimakasta muuttoa lieene siis ollut leveällä rintamalla, mutta tiheysasteinen sää ja matalalla olleet pilvet estivät parvien näkymisen ainakin Kiteenjärven ympäristössä. Kyyrönniemessä havaittu parvien meneminen Puhoksen reittiä pitkin kaakkoon saattoi jatkua Pyhäjärvelle ja aina Laatokalle asti, sillä Etelä-Karjalassa ei kovaa muuttoa havaittu. Tosin iltapäiväkin oli jo pitkällä, ja kaakkurit taitanevat muuttaa myös hämärässä ja pimeällä.

Muuton kulku Kyyrönniemessä

”Aamupäivän ja iltapäivän alun muutamien irtoparvien jälkeen muutto alkoi vertyä n. 14:30 ja jatkui klo 17

asti kiihkeänä. Vaikutti siltä että osa saapui Savonselältä (kaikki nähtiin) ja osa Pyhäselältä (osa nuijattu). 3/5 meni lähisalmesta tai päältä ja ne kääntyivät niemen jälkeen tuulta vasten S–SE. Kauimmaisesta länsisalmesta (josta gaviat yleensä menevät) ei mennyt yllättäen yhtään. 2/5 meni niemen koillispuolella pinnassa kaakkoon Enanlahdelle (kuten eilen Vaaranmäeltä näkemäni gaviat). Tällä reitillä näytti etenkin loppuvaiheessa menevän rajusti gavioita. Isotkin parvet matkasivat osin kaukana udussa, joten nuijausprosentti lieene noussut korkeaksi. Muutama parvi laskeutui myös paikalliseksi Orivedelle. Paikallisia lieene paljon Enanlahti-Puhoslahti sekä Hummonsälän alueella, aamulla se nähdään. Muutamaan otteeseen näkyvissä oli yhtä aikaa n. 300 gaviaa. Kaakkurivoittoista.”

MH

Aamulla 26.9. odotettiin eilisen muuton jatkumista. Muuttoa menikin, mutta se oli tyypillistä ”jätös-muuttoa” ja kuikkia määritettiin nyt kaakkureita selvästi enemmän. Suistolla laskettiin 146 (HHö, AL, JLa, KN), Vuoniemessä 83 (JaV) ja Kyyrönniemessä 573 gaviaa (PRa,

RSi, MH). Hanhiviikkojen aikaan joitakin parvia sattuu tarkkailijoiden kiikareihin myös umpimantereisella Hatunvaaralla, kuten 27.9. mennyt a53 gaviaa (TVu). Näitä puolenpäivän gaviaparvia odotetaan innolla antamaan jonkinlaista merkkiä Vie-
nanmeren aamulähdestä, tulipa sieltä sitten niitä hanhia tai ei.

Tästä eteenpäin aina kuikkien päämuuttoon asti nähtiin lähes päivittäin pientä 50–113 linnun muuttoa mm. Vuoniemessä, milloin kuikkia ja milloin taas kaakkureita. Kuikkien päämuuttona voidaan pitää 8.10., jolloin oli hyvästi havainnointia eri puolilla. Vuoniemessä muutti 269 /noin 40a (JaV, HKa, LV ym.), Kyyrönniemessä 572 /52a (PRa, RSi, MH, KJä) sekä Ruokkeessa 413 /noin 35a, joista lähes kaikki menivät klo 13:00–13:40 (PH). Tämän muuton jälkeiset lensivät 9.10. Kyyrönniemessä, missä aamulla 87 /11a (PRa, RSi).

Pientä kuikkamuuttoa havaittiin edelleen 18.10., jolloin Vuoniemessä 29 m (JoK, JKö, JaV) ja kahtena seuraavana päivänä Häikänniessä yhteensä 24 kuikkaa (JLa, RV). Marraskuun puolella kuikka nähtiin kuusi kertaa, viimeisenä 16.11. Eno Saarenpäässä (HKa). Sen sijaan kuun ainoa kaakkurihavainto oli 17.11. Vuoniemen 2 p (HKa, HPö).

2005 (4300): Syksyn aikana määritettiin noin 550 kaakkuria ja 750 kuikkaa. Paikallisten kuikkalintujen kalastusparvia tavattiin kohtalaisen paljon sydänkesällä. Ensimmäisiä muuttavia kaakkureita nähtiin elokuun lopussa, esimerkiksi 27.8. Lie Pankakoskella 10 m (PT) ja kuikkia syyskuun alusta alkaen, mm. 15.9. edelleen Pankakoskella 19 m (PT).

Syyskuun suuret kaakkurimuutot jäivät näkemättä. Pientä piristymistä havaittiin vasta 30.9., jolloin Vuoniemessä 40 m 140 p kuikkalintua, molempia lajeja (JaV, HKa). Kyyrön-

niemessä muutti 30.9. 335 (35 kuikkaa ja 108 kaakkuria) ja 1.10. 148 /13a gaviaa (PRa, RSi). Lokakuun alussa sadan summaan päästiin vain 4.10. Vuoniemessä, missä 101 / 39a (JaV). Oudoin havainto oli Hatunvaaralla 8.10. iltayöstä kuullut kaksi kuikkien muuttotarvea (PH).

Paras gaviapäivä oli 16.10., jolloin reipas koillispasaati antoi hyvän kyydin. Myötätuulen takia parvet menivät korkealla ja kovaa, minkä takia määrytyksiä tuli minimaalisesti. Kyyrönniemessä meni 815 /62 (PRa ym.), Ruokkeessa 305 /11a (PH), Vuoniemessä 275 /21 (JaV ym.), Hatunvaaralla 379 (TE, HKi ym.), Ilo Möhkössä 217 /7a (VMS), Joe Keskijärvellä 44 (HPö) ja Joe Suistolla 63 /3a (AL ym.).

Lokakuun lopulla ja marraskuussa kuikkalintuja ilmoitettiin runsaasti pieniä määriä sekä muuttavina että paikallisina. Kaakkureita kellui 15.11. Tohmajärven selällä ainakin 22 p (TE). Varsinainen kaakkuriyllätys tuli kuitenkin joulukuussa. 6.12. oli Eno Uimaharjussa a13 p (HKa, HHö) ja 7.12. Ruokkeessa a11 m ja lisäksi a10 gaviaa (V. Heimola ym.).

Parhaiten muuttoa meni kuitenkin Häikänniessä: 7.12. 134 /12a kaakkuria, neljä kuikkaa ja 37 /8a gaviaa, eli yhteensä 175 muuttajaa 09:30–14:30. Vielä 8.12. nähtiin 9 /3a kaakkuria (syksyn viimeiset) ja 9 /3a gaviaa (LV, ANy ym.). Viimeinen kuikka tavattiin 24.12. Kes Purujärvellä (KM ym.).

Lapasotka *Aythya marila*

2004 (520): Muutot jäivät pieniksi, mutta paikallismäärät Kesälähdellä lokakuun lopulla olivat komeita. Suurin osa muuttajista nähtiin 21.–25.9. välisenä aikana Vuo- ja Kyyrönniemessä sekä Häikänniessä, esimerkiksi 24.9. Kyyrönniemi 30

/5a (HKO) ja 25.9. Häikänniemi 33 m (PZ). Kesälähdän huippumääriä: 16.10. Ylä-Kousa 54 p (PH) ja 24.10. Pellavaisniemi a160 p (PH). Viimeinen 31.10. Kon Herajärvi 1 p (KV).

2005 (171): Vaatimaton esiintyminen, johon viittasi jo syyskuisten havaintojen puuttuminen. Ensimmäiset 3.10. Häikänniessä 5 m (LV). Paras muutto yllättäen Hatunvaaralta, missä 17.10. 70 /2a (MH, KJä). Isoimmat paikallisparvet olivat 5.10. Toh Tam-malahti a17 (TE) ja 5.11. Kes Pella-vaisniemi a12 (PH). Viimeinen 16.11. Häikänniessä n p (HKO, LV).

Alli *Clangula hyemalis* + vesilintu sp.

2004 (23 000): Alleja havaittiin 11 000 ja vesilintulajia 12 000, joista suurin osa lienee ollut alleja.

Ensimmäinen 19.9. Häikänniessä kiert. (PZ). Koko syyskuun loppupuolen tasaista pientä muuttoa päivittäin, havaintoja eniten Kyyrön- ja Vuoniemestä, mutta myös lännempää kuten Lieksasta ja Outokummusta. Vuoniemen syyskuista sarjaa: 21.9. 255 /6a, 22.9. 150 /12a ja VL 238 /3a, 23.9. 100 /6a ja VL 260 /3a, 25.9. 278 /8a allia ja 1.10. 448 /9a vesilintua (JaV, HKa, PZ ym.). Kyyrönniemessä meni 26.9. 110 allia ja 400 vesilintua (MH, PRa, RSi).

Lokakuussa vilkastuvaa liikennettä. 1.10. muutti Vuoniemessä 448 /a vesilintua (JaV) ja Suistolla 900 /17a vesilintua aamulla (HHö, JLa). Kyyrönniemessä meni 2.10. 306 allia ja 2720 vesilintua (PRa, RSi, AP, EV), samana päivänä myös Hatunvaaralla 2000m vesilintua (MH, A. Hagman ym.). Ilmeisiä alleja huomattiin 3.10. Kit Hatunvaaralla 1080 /12a (PH ym.) ja Kyyrönniemessä 666 m (PRa, RSi).

Vanhojen koiraiden päämuuttoaikaan

8.10. havaittiin vajaat 10 000 allia. Vuoniemessä meni 1836 /41a (JaV, LV, HKa ym.), Kyyrönniemessä 2105 /38a allia ja 623 /7a vesilintua (MH, KJä, PRa, RSi) ja Ruokkeessa 4131 /35a allia ja 240 vesilintua (PH). Muutto oli sitä voimakkaampaa, mitä idemmäs mentiin. Kit Potoskavaarassa muutti kahdella vilkaisulla (15 + 20 min.) yhteensä 1650 /7a, joista suurin parvi oli 630 (TVu). Kiteenjärveltä huomattiin vielä illansuussa 100 p 400 m (MH, KJä). 9.10. Ruokkeessa muutti 1025 /13a allia ja 100 vesilintua aamulla (PH, TI) ja Kyyrönniemessä 366 allia /vesilintua aamun ensihetkinä (PRa, RSi).

Toinen huippu sattui välille 16.–18.10. ja sitä havainnoitiin päivittäin Vuoniemessä: 16.10. 3032 /28a, 17.10. 309 /6a ja 18.10. 3088 /64a allia ja 330 vesilintua (JoK, JKö, JaV, M. Sulko). Muualla havainnointia oli heikomminkin, parhaat 17.10. Ruokkeessa 340 /9a 09:00–11:30 (PH) ja 18.10. Kyyrönniemi 2825 m (MH). Eräässä isohkossa parvessa oli albiino eli valkea yksilö, ja se meni Vuoniemessä 11:10 ja Kyyrönniemessä 11:29 län-

sisalmesta. 19.–20.10. Vuoniemessä havaittiin vielä vajaat parisataa allia päivässä, mutta sen jälkeen liikenne kuivui ja muuttui paikallisiksi pikkuparviksi. Viimeinen havainto oli 21.11. Vuoniemen 3 m (HKa).

2005 (29 000): Syksyn aikana havaittiin 20 000 allia ja 9000 määrittämätöntä vesilintua, joista suurin osa todennäköisimmin alleja. Etuiliija nähtiin 23.9. Kyyrönniemessä (KJä) ja sen jälkeen syyskuun loppupäivinä pieniä parvia yleisemmin. Vanhojen koiraiden muutto venyi tasaisesti useille päville, eikä kunnon huippua tullut. Lokakuun kahden ensimmäisen viikon aikana parvien valumista oli päivittäin havaittavissa suurilla vesistöreiteillä, paikkojen päiväsummat jäivät kuitenkin muutamiin satoihin lintuihin. Esimerkiksi Vuoniemessä alleja nähtiin 2.10. 489 /17a m 280 p, 3.10. 751 /17a m 170 p, 11.10. 412 /10a ja 14.10. 396 m (JaV ym.), vastaavaa muuttoa meni myös Häikän-, Kyyrön- ja Ruokkeenniemessä.

Varsinainen päämuutto tapahtui 16.10., jolloin oli hyvästi havain-

nointia eri puolilla: Häikänniemi 300 m 300 p (OH ym.), Vuoniemi 1920 m allia ja 340 vesilintua (JaV, HKa, VT, K. Kaartinen), Rää Oravisalo Hämeenniemi 480 /7a allia ja 1630 /29a vesilintua (JMa), Kyyrönniemi 3257 /50a allia ja 2856 /48a vesilintua (KJä, MH, PRa, RSi, HKo, AP, EV) sekä Ruokkeessa 4659 /41a allia (PH). Ruokkeessa suurin osa linnuista meni E–SE, todennäköisesti Puruveden Hummonselältä aina Pyhäjärven puolelle siirtyen.

Kohtuumuuttoa havaittiin vielä 23.10., jolloin Häikänniessä 450 /9a (LV), Vuoniemessä 1325 /27a (JaV), Kyyrönniemessä 1230 /22a allia ja 290 /3a vesilintua (KJä, MH) ja Ruokkeessa 1545 /32a (PH). Tämän jälkeen muutto hiipui loppuaan kohden. Joulukuussa alleja tavattiin viisi kertaa, joista viimeiset Häikänniessä 7.12. 8 /3a m ja 8.12. 2m (LV ym.). Vesilintulajia paikalta nähtiin 7.12. 56 m, mutta ne saattoivat olla muitakin kuin alleja. Vuoniemessä meni niin ikään 8.12. 25 m vesilintua (JaV).

Mustalintu *Melanitta nigra*

2004 (1700): Heinäkuun lopun vanhojen koiraiden muuttoaikaan nähtiin Kyyrönniemessä 25.7. 186 /5a (PRa, RSi) ja 27.7. 250 /3a muuttajaa (JKo). Lisäksi Lie Pankakoskella muutti 1.8. a95 (PT). Vanhojen naaraiden muuttoaikaan 30.8. oli Lie Riikolanlammella a70 p (RK) ja 1.9. Vuoniemessä 60 p (PZ).

Syyskuun lopusta aina pitkälle marraskuuhun mustalintuja nähtiin yleisesti pieniä määriä muuttavina ja paikallisina. Vuoniemen parhaita päiviä olivat 21.9. 128 /4a (HKa), 26.9. 40 m 70 p, 27.9. 150 p, 30.9. 85 /2a ja 18.10. 302 (JaV ym.). Syksyn paras summaus tapahtui 26.9. Suistolla, missä 366 /2a (HHö, AL). Lisäksi Kyyrönniemessä meni 2.10.

Lapasotkien syksyinen esiintyminen vaihtelee. © Roni Väisänen

96 (PRa ym.). Marraskuussa eniten 5.11. Häikänniemessä, missä 16 m 9 p (LV, RV). Viimeiset mustalinnut, 4 p, tavattiin 25.11. Lip Kuoringalla (LV).

2005 (3000): Mustalinnulla viimeiset kevätmuuttajat ja ensimmäiset syysmuuttajat menevät päällekkäin. Nyt ensimmäiset syysmuutolla olivat 1.7. Kes Pöllälänniemi kaksi kertaa yöm. (JKo, P. Hotta). Kuun lopulla nähtiin vanhojen koiraiden aamuliikennettä: 18.7. Kyyrönniemi 345 /5a (PRa, RSi), 22.7. Joe Noljaakka 300 /2a ja 24.7. 205 /3a (ANy) ja samoin 24.7. Kit Muljulanselkä 100 /3a vesilintuja (JMa) ja edelleen 25.7. Vuoniemi 101 /5a (ANy). Elo-syyskuun vaihteen hyvään mustalintuaikaan nähtiin 26.8. Lie Kevätlahdella 70 /2a (RK), 2.9. Vuoniemessä a450 m 6 p mustalintua ja 395 /5a vesilintua (JaV) sekä Suistolla a150 m (UP).

Lokakuussa määrät olivat pieniä, kuten yleensä. 2.10. Vuoniemessä 154 /11a (JaV), 8.10. Kyyrönniemessä 39 /4a (MH, KJä), Ruokkeessa 25 /3a ja Kit Puhoksessa a26 m (PH). Loppukuun vähän parempi muutto oli 24.10. Vuoniemen 93 /3a (JaV). Tämän jälkeen tavattiin pieniä määriä lähinnä paikallisina halki marraskuun, viimeiset 3.12. Kit Ätäskö a4 (KJä) ja 7.12. Häikänniemi muutama m vessujen sekaparvessa (LV, ANy).

Pilkkasiipi *Melanitta fusca*

2004 (850): Heikohko syksy. Ensimmäiset 4.9. Kyyrönniemessä a20 m (MH). Seuraava havainto vasta 21.9., joka olikin syksyn paras päivä: Vuoniemi 246 /14a (HKa) ja Kyyrönniemi 63 /2a (MH). Seuraavana päivänä 22.9. Vuoniemessä 49 /4a (JaV ym.) ja Kyyrönniemessä 130 /3a (MH). Lokakuun suurimmat muuttajamäärät Vuoniemessä, parhaiten 16.10. 78 ja 18.10. 45 (JoK, JKö, JaV, M. Sulko). Viimeinen 14.12.

Joe Karsikossa (ANy).

2005 (1200): Ensimmäisiä Lie Pankakoski 28.7. 13 m ja 12.8. 19 m (PT). Syyskuun lopulla muuttoa meni vasta vähän, kuten 24.9. Kyyrönniemi 34 /3a (TE, KJä) ja 26.9. Vuoniemi a29 p (EVä). Lokakuun parhaita muuttoja olivat 2.10. Vuoniemi 197 /10a 20 p (JaV), Kyyrönniemi 94 /5a (PRa, RSi) ja Ruokkee 50 /3a (PH), 8.10. Eno Saarenpää 67 m (HKa, OK) sekä 17.10. Vuoniemi 106 /8a (JaV) ja Häikänniemi 52 /5a (OH, LV, RV).

Marraskuussa muutto oli niukkaa, mutta muutamia paikallisia lintuja nähtiin monin paikoin. Selvää pirstymistä oli havaittavissa vasta joulukuussa, jolloin runsaasti havaintoja varsinkin Häikänniemessä: 3.12. a29 p, 6.12. 25 /3a m/kie, 7.12. 10 /4a m/p, 8.12. 20 /3a m, 11.12. a18 m ja viimeiset 12.12. 2 p/m (HKO, ANy, LV ym.). Muualla havaintoja Ruokkeesta 3.12. 24 /2a m (PH) ja 6.12. a16 p (OH ym.) sekä Vuoniemestä 8.12. 9 m 11 kie ja 11.12. a11 p (JaV).

Meriharakka *Haematopus ostralegus*

2004 (3): 19.9. Kyyrönniemi 1 m (PRa, RSi) ja 22.9. Vuoniemi 2 m (JaV, HKa).

2005 (36): Kesäkuusten irtoseikkailijoiden jälkeen kaksi muuttohavaintoa Vuoniemestä: 4.8. a11 m ja 9.8. 25 /2a m (JaV).

Tylli *Charadrius hiaticula*

2004 (200): Varhaisin syysmatkalainen vanha lintu tavattiin 1.7. Ukonlahdella (UP). Samalla paikalla tyllejä nähtiin seuraavan kerran 8.8., jolloin 6 p (4 ad 2 juv) (UP, HKO). Siitä eteenpäin Ukonlahdella viipyi vas-

taavia pieniä määriä paikallisina koko elokuun ajan, viimeisenä havaintona 28.8. 6 juv p (UP).

Ukonlahden ohella tyllimuuttoa näkyi Vuonoksessa, missä ensimmäiset 30.7. ja huippuina 6.8. 15 p/m, 13.8. 11 p ja 18.8. 31 m 3 p illalla (LV). Eniten tyllejä nähtiinkin elokuun aikana, syyskuussa vain yksittäisiä ja muutaman linnun parvia. Viimeiset havainnot neljältä paikalta 26.9.

2005 (180): Pitkä esiintyminen ilman suurempia huippuja. Vuonoksessa muutamia tyllejä päivittäin paikallisina heinäkuun loppupuolelta lähtien, enimmän 13.8. 22 m (OH, HM), 15.8. 15 m illalla (LV) ja 17.8. a22 m 10 p (UP). Muualla esimerkiksi 6.9. Lie Kevätniemessä a8 p (MKe), 29.9. Eno Ahvenisella a8 p (HKa) ja 30.9. Lie Kevätlahdella 10 p (EL). Viimeinen 11.10. Kit Päätye 1 p (HKO).

Tundrakurmitsa *Pluvialis squatarola*

2004 (107): Ensimmäinen havainto myöhään eli 13.9. Vuonos a6 m (LV). 19.9. oli nuorten lintujen päämuuton makua: Kyyrönniemi 36 /7a (PRa, RSi), Hatunvaara a25 (KJä,

Tylli. © Johanna Lakka

TE), Vuoniemi 13 /3a (LV) ja Häikänniemi 3 (PZ). Vuoniemessä vielä 21.9. a3 ja 28.9. a5 (HKa), muut havainnot yksittäisiä lintuja eri puolilla. Viimeinen 8.10. Joe Nepenmäki yöm. (AP).

2005 (122): Ensimmäiset 21.7. Vuonos 2 p (ANy). Huippu 1.8., jolloin Vuoniemessä 68 /4a m aamulla (JaV) ja Vuonoksessa a18 m illalla (OH, LV, RV). Edelleen 7.8. Kyyrönniemessä 24 m yhdessä isosirrien kanssa (PRa, RSi). Yksittäisten muuttajien lisäksi viimeinen havainto parvesta, 2.10. Häikänniemessä 3 m (LV).

Isosirri *Calidris canutus*

2004 (40): Komein parvi heti alkuun, 6.7. Vuoniemessä a24 ad m (HKa). Vuonoksessa 29.7.–13.9. ajalla yhtä lintua kerrallaan paikallisena (LV), mutta 18.9. 1 ad 4 juv p/m (HKa). Ukonlahdella viihtyi nuori lintu 19.9. (HKO, UP) ja samana päivänä Kyyrönniemessä juv m tundrakurmitsaparvessa (PRa, RSi). Viimeinen 26.9. Suistolla juv m (HHö).

2005 (12): Kolme havaintoa: 1.8. Vuoniemi 3 m tundrakurmitsaparvissa (JaV), 7.8. Kyyrönniemi 8 ad m (PRa, RSi) ja 13.9. Vuonos 1 juv p (KJä).

Pulmussirri *Calidris alba*

2004 (12): Vuonoksessa 29.7.–19.9. välillä 1–3 lintua kerrallaan paikallisena (LV ym.). Ainoa Vuonoksen ulkopuolinen havainto oli 19.9. Kyyrönniemen juv m suosirriparvessa (PRa, RSi).

2005 (37): Pikkusirrin lailla kaikki pulmussirrihavainnot tehtiin yhtä vaille Vuonoksessa ajalla 22.7.–28.8., jolloin säännöllisesti 1–2 p (LV ym.). Muualta merkittävä havainto: 2.10.

Pulmussirri on Pohjois-Karjalassa lähes harvinaisuus. © Roni Väisänen

Ruokkee a24 juv m (PH).

Karikukko *Arenaria interpres*

2004 (2): Kaksi vaivaista havaintoa tästä aina kovasta lajista: 5.8. Kon Jakokoski yöm. (MKv) ja 19.9. Kyyrönniemessä juv suosirriparvessa SW (PRa, RSi).

2005 (-)

Suosirri *Calidris alpina*

2004 (1650): Hyvä syksy harvinaisen poutasään muuton ansiosta. Ensimmäiset havainnot 10.7., jonka jälkeen Vuonoksessa ja Ukonlahdella pieniä määriä heinä-elokuun ajan, parhaana 6.8. Vuonoksen 19 p/m (17 ad 2 juv) (LV). Enemmän liikettä Vuonoksessa vasta syyskuun puolivälissä: 13.9. 22 p 11 m, 14.9. 18 p, 15.9. 13 p, 16.9. 20, 18.9. 56 p ja pääpäivänä 19.9. 50 p (LV, HKa ym.).

Nuorten lintujen päämuutto 19.9. näkyi tyynestä ja kauniista säästä huolimatta hyvin varsinkin Kyyrönnie-

messä, missä meni 907 /23a suosirriä ja 90 /2a pikkukahlaajaa pinnassa pääosin lähisalmesta SW–SE 07:05–16:10 (PRa, RSi). Tosin havainnoijatkin sattuvat olemaan harvinaisen sitkeitä ja tarkkoja. Havaintoja muualtakin: Kes Piikkeenalmi a24 (PH), Vuoniemi 32 /3a (LV) ja Häikänniemi 38 m. Viimeisinä yllätyksinä havaintoina 3.10. Kyyrönniemessä 190 /3a (PRa, RSi) ja Hatunvaaralla a140 (PH, KJä ym.).

2005 (300): Varhaisimmat 16.7. Vuoniemessä a14 m (JaV) ja samana päivänä ensimmäiset myös Vuonoksessa, missä kuukauden ajan jatkuvasti pieniä määriä paikallisina. Parhaimmat Vuonoksen päivät olivat 22.7. 31 /5a, 5.8. 29 /5a ja 17.8. 104 /5a p/m (OH, LV ym.). Muualta niukasti parvihavaintoja, esimerkiksi 22.9. Lie Pankakoski a9 m (PT) ja 2.10. Häikänniemi 20 /6a m (LV). Vanha vitkuttelija oli 11.10. Kit Päätyellä (HKO).

Kuovisirri *Calidris ferruginea*

2004 (20): Ukonlahdella oli 17.7. 2

p (HKO, HKa) ja myöhemmin vielä 18.–21.8. 1 ad p (HKO ym.). Vuonoksessa 29.7.–15.9. usein 1–2 p (LV ym.). Muut havainnot olivat 16.8. Suisto 1 m (UP), 27.8. Toh Niirala 2 juv p (HKO), 19.9. Kit Kiteenjärvi a4 m (PH) ja 27.9. Eno Saarenpää 2 m (HKa).

2005 (55): Lähes kaikki Vuonoksessa ajalla 14.7.–17.8., jolloin kerrallaan 1–3 lintua p/m. Mukavia määriä 1.8. a27 m illalla (OH, LV, RV) ja 17.8. 16 /3a m (UP, MKe). Muualta ainoat olivat 23.7. Kit Päätyeen puhdistamolla 2 p (KJä).

Jänkäsiirriäinen *Limicola falcinellus*

2004 (-)

2005 (2): 22.7. Vuonoksessa 2 p (HKa, LV, OH).

Lapinsiirri *Calidris temminckii*

2004 (90): Havainnot keskittyivät tutusti Kontiosuolle, Ukonlahteen ja Vuonokseen. Ensimmäiset 2 p/m 6.7. Ukonlahdella (JLa). Suurimpia määriä: 14.7. Kontiosuo 6 p (HM), 30.7. Ukonlahti 11 p (JLa), 7.8. Vuonos 3 p 4 m (LV), 21.8. Ukonlahti 5 p (JLa, HaL), 24.8. Vuonos 5 p (LV) ja viimeinen havainto 30.8. 4 p (HKa).

2005 (45): Aikaisin 4.7. Out Joki-pohjassa (HKO), jonka jälkeen päivittäin Vuonoksessa. Sieltä enimmät 22.7. 7 p/m, 2.8. 7 p/m, 4.8. 5 p, 15.8. 5 p ja viimeiset 28.8. 2 p (OH, LV). Muualta niukasti havaintoja ykköslinnuista.

Pikkusirri *Calidris minuta*

2004 (250): Aikaisimmat 14.7. Kes Sarvisalo 1 p (TLu) ja 16.7. Vuonos

Suosirri. © Roni Väisänen

a7 m/p (HKa). Eniten pikkusirrejä nähtiin Vuonoksessa, heinäkuussa 1–5 lintua kerrallaan ja elokuussa 10–20 lintua käynnillään, parhaina 18.8. 14 p 19 m illalla (LV) ja 28.8. 26 p (KLe, PM, HKa). Viimeinen 26.9. Ukonlahdella (HKO).

2005 (35): Yhtä havaintoa ja lintua vaille kaikki vähät Vuonoksessa ajalla 10.7.–27.8. Eniten 27.7. 6 p (LV ym.).

Pikkusirrejä nähdään yleensä eniten Vuonoksessa. © Johanna Lakka

Punakuiri *Limosa lapponica*

2004 (14): Kolme havaintoa: 19.7. Vuonos 12 /2a ad m (AV, LV), 24.8. Out Sätös 1 m kapustarintaparvessa (HKa, HHö) ja 19.9. Vuoniemi 1 m (LV).

2005 (15): Lyhyesti virsi kaunis: 20.7. Eno Saarenpää 8 /2a m (HKa), 1.8. Vuoniemi 6 /2a tundrakurmitsaparvissa m (JaV) ja 2.10. Häikänniemi 1 m (LV).

Vesipääsky *Phalaropus lobatus*

2004 (4): Kaikki Vuonoksessa: 2.8. 2 p, 8.8. 1 m (LV) ja 24.8. 1 p/m (HKa, HHö).

2005 (1): 22.7. Eno Saarenpäässä 1 p (HKa).

Lapintiira *Sterna paradisaea*

2004 (5): Joe Ukonlahden pesivät parit paikalla edelleen 24.7. 4 p (PZ) ja 1.8. 1 p (UP). Ainoa varsinainen muuttohavainto ja samalla myöhäi-

syysennätys oli 25.9. Kes Ruokkeen 1 juv E 08:35 (PH). Tämä ennätys on tosin ehtinyt jo vanhentua.

2005 (5): Kesäisiä mahdollisesti pesiviä olivat 19.7. Ukonlahden 2 ad p (UP), 27.7. Eno Ahvenisen 1 p ja 1.8. Eno Marjosaaren 1 p (HKa). Ainoa muuttokaudella olikin sitten ennätysmyöhäinen: 29.10.–1.11. Kit Iso-Heinärvi 1 juv p (PH, TE ym.).

Merilokki *Larus marinus*

2004 (11): Kesätauon jälkeen merilokkeja alkoi näkyä heinäkuun puolivälistä lähtien. 12.7. Kontiosuolla oli 1–2-kv p (PZ) ja 14.7. Ukonlahdella 3-kv p (HKo). 26.7. Kontiosuolla tavattiin subad ja juv p (PZ) sekä 14.8. 2ad ja juv p (PZ). Pesintään lähialueilla viittaavan havainnon jälkeen Joensuun ranta-

alueilla ja Kontiosuolla tavattiin syksyn mittaan mahdollisesti samoja yksittäisiä lintuja. Muut havainnot: 30.8. Lip Heponiemi ad p (HKa), 24.9. Suisto 1-kv m (HHö), 6.10. Kyyrönniemi ad p (PRa ym.), 1.11. Häikänniemi juv kierr. (HKa) sekä viimeinen havainto Joensuun nuoresta viivytelijästä 16.11. Ilosaaressa (AL).

2005 (12): Kyyrönniemessä kesäisen havainto 9.7. ad p (PRa, RSi) ja Joensuun Kontiosuon ensimmäiset 19.8. 1 p (PZ, VT) ja 20.8. 2 p (AL, HKa). Havaintoja tuli pitkin syksyä Joensuun alueelta muutamista linnuista. Muualta 4.9. Rää Kivisalmi ad p (MH), 19.9. Eno Ahveninen ad p (HKa), 2.10. Ruokkee ad p ja Kit Kiteenjärvi 2 juv p (PH), 8.10. Kyyrönniemi ad m (MH, KJä) sekä 18.10. Häikänniemi juv m (RV). Syksyn viimeinen 18.11. Joe Pielisjoella (PL).

Merikihu *Stercorarius parasiticus* + kihulaji

2004 (32): Kohtalainen syksy. Aikaisin 8.9. Vuoniemi 1 juv m (HKa ym.). Kaikki havainnot: 21.9. Suisto 1 m (ANy) ja Kyyrönniemi 2 ad va SW (MH), 22.9. Kyyrönniemi 1 ad va NE (MH), 23.9. Vuoniemi 1 ad va S (PZ ym.), 24.9. Suisto 4 /3a ad va S (HHö), 26.9. päämuuttopäivänä Eno Saarenpää 1 ad va kierr. (HKa), Suisto 2 ad va S (HHö ym.), Kes Sarvisalo 2 ad va S (PH) sekä Piikkeensalmi 1 ad va S (PH) ja vielä Kyyrönniemi 8 /6a ad va SW (PRa ym.), 27.9. Vuoniemi 3 ad va S ja 8.10. 1 ad va S (JaV ym.). Lisäksi kihulaji-havainnot: 6.9. Joe Hasanniemi juv E (PZ), 13.9. Joe Sihtala 2 juv m (RV), 12.9. Rää Samppanniemi juv m (MH) ja 20.9. Toh Murtoi 1 m (HPö).

2005 (21): Kyyrönniemessä muuttavia merikihuja seuraavasti: 18.7. 3,

Tervetuloa laatukouluun!

VOUTILAINEN KY

Niskakatu 13, PT-talo, 80100 Joensuu
 puh. (013) 122 514
www.liikennekouluvoutilainen.fi
liikennekoulu@liikennekouluvoutilainen.fi

6.8. 1, 22.8. 2 ja 17.9. 1 (PRa, RSi) – kaikki vaaleita vanhoja lintuja. Lisäksi paikalla 10.10. nuori lintu m (HKa). Vuoniemessä 16.9. tumma ad m (LV, JaV), ja lisäksi kihulaji 27.10. juv p/kie (ANy, JaV) ja 16.11. 1 m (JaV). Lie Pankakoskella havaittiin tumma merikihu muutolla kolmena eri päivänä: 18.9., 24.9. ja 26.9. (PT). Joe Noljaakassa 28.8. tumma kihulaji p/kie (UP, AL). Hanhipäivän 16.10. ainoa havainto oli Kes Totkunnien a5 m (HC). Ilmeinen nuori leveäpyrstökihi oli 24.10. Häikänniemessä (LV).

Petolinnut

Kimmo Järvinen

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*

2004: Yhteensä 129 havaittua pernistä, joista muuttavia 63. Kuukausittain heinä 20, elo 79 ja syys 30. Jonkinasteista muuttoa jo heinäkuun alussa: 4.7. Rää Vuoniemä 6 SE (PZ). Päämuuttoaajan summaukset: 13.8. Kit Kunonniemi 9 kierr (HKa), paras päivä 25.8. Lie Larinvaara 12 m (PT), Lie Lieksankoski 2 m (RK) ja Kon Pyytivaara 3 m (VMS), 1.9. Kit Puhos 4 m (HKO), toiseksi paras päivä 4.9. Kes Särkivaara 11 m (TI) ja Vär Kunnantalon pellot 3 S (HKa, HPö). Viimeiset 15.9. Rää Samp-paanniemi 3 m (MH) ja 22.9. Rää Vuoniemä 1 SE (PZ).

2005: Havaintoja n. 160 linnusta (heinä 36, elo 102, syys 22), joista muuttolennessä 64. Ensimmäinen liikehtivä 21.7. Rää Haapasalmi 1 NW (MH, KJä). Ilmoituksia muuttavista alkoi tulla enemmän elokuun puolestavälistä lähtien: 23.8. Pyh Pärnäsuo

3 m (JaV), 29.8. Toh Värtsilä, kunnantalonpellot 3 p/m (HKa, HPö) ja Rää Haapasalmi 3 m (MH), 30.8. Pyh Mulo 3 m (JaV) sekä paras päivä

Taulukko 10. Syksyn 2004 merikotkat.

18.7.	Eno	Hiltulanvaara	1	juv/subad WSW kierr 13:02–13:13	HKa
18.7.	Eno	Hiltulanvaara	1	ad kierr 13:58–14:10	HKa
18.7.	Lie	Ruunaa	1	2kv kierr	OH perheineen
7.8.	Toh	Peijonniemenlahti	1	3kv p	PH, HKa
19.8.	Toh	Peijonniemenlahti	1	2-3-kv kierr/m 15:00–16:20	HKo
24.8.–1.9.	Kon	Pitkäranta	1	p 2kv	ANy, HM, HKo
25.8.	Ilo	Kesonsuo	4	p 2ad 2 1kv	ANy
1.9.–3.9.	Kon	Pitkäranta	1	subad p	ANy, KV
7.9.	Kii	Keskijärvi	1	2kv SW 10:50	HPö
8.9.	Joe	Noljaakka Suisto	1	subad p/S 07:55–08:45	UP
11.9.	Eno	Siikavaara	1	juv p/kierr W 13:40	VMS
11.9.	Lie	Ruunaa	1	kierr	AL
11.9.	Lie	Patvinisuo	1	12:00 ad p/kie	M. Asikainen, K. Virtanen/PZ
13.9.	Kit	Potoskavaara	1	p	T. Vanhanen/TVu
13.9.	Kon	Pitkäranta	1	ad p 08:40	ANy
21.9.	Kit	Kyyrönniemi	1	ad SW	MH
22.9.	Kit	Kyyrönniemi	1	p	MH
23.9.	Toh	Peijonniemenlahti	1	subad p	HKa, HPö
24.9.	Kon	Pitkäranta	3	ad m 09:45, ad SW 09:50, subad p	ANy
25.9.	Joe	Linnunlahti	1	subad W 11:37	HKo
25.9.	Kit	Kyyrönniemi	2	juv/subad SW 10:25–10:45	MH, KJä
25.9.	Kon	Pitkäranta	2	subad/ad p	ANy, KLe
25.9.	Kon	Häikänniemi	1	juv kierr 13:45	PZ
26.9.	Joe	Noljaakka Suisto	1	ad SW 12:55	HHö, AL, KN, ym.
26.9.	Kes	Ruokkee	1	S 09:08	PH
26.9.	Kit	Kyyrönniemi	3	imm S–SW 06:50–16:05	MH, PRa, RSi
26.9.	Vär	Patsola	2	+2-kv kierr/m 12:45, +2kv m 13:00–15:40	HKi
27.9.	Rää	Vuoniemä	1	2-3kv SE 08:00	JaV
30.9.	Kit	Hatunvaara	3	1 kierr/SE n. 12:40, ad S–SE 14:20, 2-3 kv SE 14:50	HKo, TVu, PZ, KJä, MH, E. Torni ym.
30.9.	Lie	Pankakoski	1	m 09:35	PT
1.10.	Kit	Hatunvaara	3	subad SE 12:15, ad S 12:55, subad S 14:10	UP, KJä, MH, AJ ym.
1.10.	Rää	Vuoniemä	1	imm m 12:15	JaV
2.10.	Kes	Sarvisalo	1	S 11:14	PH
2.10.	Kit	Hatunvaara	1	ad SE 08:00	A. Hagman, MH, KJä, TVu ym.
2.10.	Lie	Kontiovaara	1	imm p	JaV, JuK, T. Mikkonen, J. Nykänen
2.10.	Toh	Valkeasuo	1	S	OH, TT
3.10.	Kit	Kyyrönniemi	2	ad SW 12:08, ad SW 12:20	PRa, RSi
3.10.	Kit	Hatunvaara	1	1kv SE 12:30	TT, PH, HPö, AN ym.
3.10.	Kit	Hatunvaara	1	1kv SE 13:00	KJä, PH, HPö, TT, AN ym.
3.10.	Kit	Hatunvaara	1	3kv SE 15:19	PH, HPö, TT, AN, KJä ym.
3.10.	Lie	Pankakoski	1	ad m	PT
3.10.	Rää	Samp-paanniemi	1	SW 09:00	MH
4.10.	Kon	Jakokoski	2	m 12:10	MKv
8.10.	Kit	Kiteenjärvi	1	p	MH, KJä
9.10.	Joe	Kuhasalo	1	subad/ad S 09:50	AP
9.10.	Joe	Suisto	1	juv S 09:44 (sama)	AL, JLa, KN ym.
9.10.	Kit	Hatunvaara	2	2 juv/subad m	MH, KJä, TVu, AJ, AN ym.
9.10.	Kit	Kyyrönniemi	3	f1 S++ 07:13, ad SW-- 07:20, 1kv SSW-- 08:00	PRa, RSi
9.10.	Kon	Pitkäranta	2	subad SSE 11:08, ad SW 12:15–12:40	ANy, TK, KV, KLe
9.10.	Lie	Kitsi	2	m 09:30 ja 09:45	PT
9.10.	Rää	Vuoniemä	1	subad S 11:55	HKa, AO, M. Mustakangas
10.10.	Kit	Kyyrönniemi	1	1kv SSW-- 08:30	PRa, RSi
10.10.	Kon	Pitkäranta	1	juv/subad SW 12:30–12:40	ANy, KLe
16.10.	Lie	Ukonjoki	1	subad kierr	AL, RL, JyL, ym.
18.10.	Rää	Vuoniemä	1	subad NW 10:00 --	JoK, JKö, JaV
26.10.	Kon	Jakokoski	1	m	E. Heikura/MKv
29.10.	Toh	Peijonniemenlahti	1	ad SW 15:05	HKa, JaV
30.10.	Kit	Päätyenlahti	1	ad S 11:05	?
7.11.	Joe	Suisto	1	ad SW 10:21	AL
7.11.	Vär	Sääperi	1	ad p/S klo 08:37	HKi
20.11.	Eno	Ahveninen	1	ad kierr	AAi, Osa

31.8. Pyh Mulo 10 m + But/Per 8 m kiert (HKA). Paikallisia nähtiin eniten
09:15–14:30 (JaV, RV) ja Eno yht. 8 6.8. Kes Särkivaara 4 p (MKe), 8.8.

Taulukko 11. Syksyn 2005 merikotkat.

1.7.–14.10.	Kit	Päätyenlahti	1	ad p	Törnroosit, Kjā, AL, HKa, TE ym.
2.7.	Kon	Pirkäranta	2	ad SW 11:20, subad S 11:45	ANy
16.7.	Lie	Ruunaa	1	p	T. Mikkonen/JaV
25.7.	Toh	Peijonniemenlahti	1	subad p 09:00–11:00	HKo, I. Mononen
31.7.–28.8.	Pol	Nisäjärvi	1	2kv p	JaL
2.8.	Lie	Riihipetäikkö	1	ad W	OH
6.8.–25.9.	Kon	Pirkäranta	1	ad p	ANy, JaV, HM, KLe, TK
9.8.	Rää	Kiesjärvi	1	3–4kv p/ENE 10:15	JaV
10.8.	Lie	Pankakoski	1	subad m	PT
11.8.	Toh	Savikko	1	+2kv N 16:15	HKi
13.8.	Toh	Peijonniemenlahti	1	+4kv p 16:00–18:30	TE, HKi, Kjā
16.8.	Kon	Pirkäranta	1	SE 10:15	ANy
20.8.	Toh	Peijonniemi	1	n. 4kv p/kiert 11:30	HKo, AP
3.9.	Kon	Jakokoski	1	m	E. Heikura/MKv
6.9.	Eno	Pamilo	1	p ad	HKa
10.9.	Toh	Nikuvaara	1	3kv SE 16:50	TE
11.9.	Lie	Pankakoski	3	ad m 10:39, ad m 10:43, ad m 11:08	PT
17.9.	Kit	Kyyrönniemi	2	fl SW 11:12, subad W 13:50	PRa, RSi
18.9.	Toh	Sääperi	1	ad W 11:30	TE, HKa, HKi
21.9.	Lie	Pankakoski	2	ad m 06:48, 1 m 08:08	PT
26.9.	Lie	Neittjoki	1	ad SW	OH
1.10.	Joe	Keskijärvi	1	2–3kv SW 13:18–13:30	HPö
6.10.	Kit	Hatunvaara	1	ad SW	MH, EVä, TVu
6.10.	Eno	Hiltulanvaara	1	juv SW 11:55	HKa
6.10.	Rää	Vuoniemi	1	juv S 09:15	JaV
6.10.	Rää	Paksuniemi	1	juv S (sama)	MH
7.10.	Kit	Hatunvaara	2	1a ad+? S 14:10–14:30	TE, MH, Kjā, AJ, TT, EVä ym.
8.10.	Kit	Kyyrönniemi	1	p	MH, Kjā
9.10.	Pol	Kinahmo	1	ad p/SW 16:05	JaL
10.10.	Pyh	Niitrylahti	1	n. SW 10:38	JaV
11.10.	Kon	Pirkäranta	3	1a SW 12:42	ANy
11.10.	Rää	Vuoniemi	1	juv ESE 12:30–12:42	JaV
12.10.	Kon	Pirkäranta	1	subad SW 13:05	ANy
13.10.	Kit	Kiteenjärvi	1	juv kiert	MH
13.10.	Eno	Ahvenlahti	1	p ad	HKa
14.10.	Kon	Pirkäranta	1	fl m	ANy
15.10.	Kon	Pirkäranta	2	ad SW 10:07, ad SW 13:22	TK, ANy, KLe
15.10.	Kit	Hatunvaara	2	ad m 10:50, ad m 11:40	MH, Kjā, AJ
15.10.	Rää	Vuoniemi	1	ad SW 07:55	JaV
16.10.	Joe	Rantakylä	1	SW 13:05	HM
16.10.	Joe	Keskijärvi	4	a2 ad S 13:40, a2 S 17:40	HPö
16.10.	Kes	Totkunniemi	2	2a m	HC
16.10.	Kit	Hatunvaara	2	ad m 14:50, ad m 16:50	TE, HKi ym.
16.10.	Kit	Lohela	1	SE	MH, Kjā
16.10.	Kes	Ruokkee	3	1kv S 10:32, ad SE 11:53, ad S 13:14	PH
16.10.	Kes	Leveäkivi	1	juv S	KM
16.10.	Kit	Kyyrönniemi	2	subad S–SW 12:55, ad S–SW 16:09	MH, Kjā, HKo, AP, PRa, RSi, EV
16.10.	Juu	Kannas	1	2kv kuollut	HL
16.10.	Rää	Vuoniemi	1	S 10:05	JaV, HKa, VT, K. Kaartinen
16.10.	Rää	Vuoniemi	2	juv/subad S 17:00, juv/subad S 17:10	JaV
16.10.	Lie	Pankakoski	1	ad m 14:50	PT
17.10.	Kit	Hatunvaara	1	SE 12:00	MH, Kjā, PRa, RSi
17.10.	Kes	Ruokkee	1	ad SE 07:45	PH
17.10.	Kes	Piikkeenalmi	1	ad SE 12:02	PH
18.10.	Kon	Häikänniemi	1	1kv SSW 11:15	RV
18.10.	Toh	Valkeasuo	1	juv S 14:10	HKa
18.10.	Pyh	Mulo	1	subad ESE 12:10	AP
18.10.	Kit	Kyyrönniemi	3	1a ad ja subad SW 09:50, ad SSW 10:52	PRa, RSi
22.10.	Joe	Karsikko	1	m 09:15	LV
23.10.	Rää	Haapasalmi	1	m	K. Halonen
24.10.	Rää	Vuoniemi	1	S 11:45	JaV
24.10.	Kon	Häikänniemi	1	subad SE	OH, ANy
30.10.	Out	Sätös	1	1kv NW	OH, LV
30.10.	Out	Sysmäjärvi	1	3kv p	OH, LV
13.11.	Lie	Ukonjoki	1	S	RL, E. Latja
17.11.	Rää	Ihalansalmi	1	kiert	MV
17.11.	Eno	Saarenpää	1	ad kiert	HKa
1.12.	Rää	Suuri-Onkamo	1	subad/ad p	JaV
8.12.	Kon	Häikänniemi	1	4–5kv SW 09:40	LV, OH, HKo, ANy
8.12.	Rää	Vuoniemi	1	ad WSW 11:35–11:45	JaV
9.12.	Kit	Muljula	1	SSW 13:00	MH
13.12.	Kon	Häikänniemi	1	nuori S 09:05	ANy, PZ
22.12.	Joe	Karsikko	1	juv/subad m 11:00	AP, A. Lavin

Toh Peijonniemenlahti 4 p (HKo, TE), 20.8. Kit Hovinlampi 5 kiert ja Päätyeenlahti 5 kiert (AL, HKa) sekä 5.9. Lip Ahonkylä 2 m 3 p (LV). Viimeiset 11.9. Kes Mäntyniemi a2 ad SE (PH) ja 16.9. Kit Asikko 1 juv m (MH, Kjā).

Merikotka *Haliaeetus albicilla*

2004: Havaintojen runsastuminen jatkui, nyt n. 80 yksilöä kuukausittain heinä 3, elo 7, syys 31, loka 36, marras 3. Iälleen määrättyistä ad 20, juv/subad 39. Parhaat muuttopäivät syyskuun lopussa-lokakuun alussa: 26.9. 7, 3.10. 7 ja 9.10. 11 m. Kaikki havainnot taulukossa 10.

2005: Noin 84 havaittua merikotkaa (heinä 6, elo 8, syys 12, loka 50, marras 3, joulou 5). Kesähavaintoja tehtiin jälleen ja myös talvikaudelle riitti muutamia lintuja. Tällä kertaa ikämääritykset jakautuivat ad 34 ja juv/subad 27. Paras muuttopäivä oli 16.10., jolloin havaittiin n. 18 eri lintua. Kaikki havainnot ovat taulukossa 11.

Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus*

2004: Havainnot n. 53 linnusta (elo 46, syys 7). Lähes kaikki olivat paikallisia lintuja, eniten 1.8. Joe Nolvakka Suisto k n 2 1kv p (PZ), 12.8. Pyh Kettämönniemi k n 2 1kv p (JaV) ja 24.8. Pyh Mulon pellot 4 p (JaV). Kaikki muuttoon viittaavat havainnot: 8.8. Joe Nolvakka Suisto n m (UP), 19.8. Kit Päätyeenlahti n p/m (HKo), 29.8. Kes Totkunniemi n kiert k S (PH), 5.9. Kit Puhos 1kv S (PH), 8.9. Joe Nolvakka Suisto 1kv p/m (UP) sekä 26.9. Kes Sarvisalo 1 SE (PH), joka myös viimeinen ilmoitettu.

2005: Ruskiksia havaittiin varsin paljon, n. 100 (elo 87, syys 12, loka

1). Suuri osa jälleen poikueita ja pesijöitä, muuttavia havaittiin vain kahdeksan. Ensimmäinen muutti 22.8. Rää Vuoniemi juv S (JaV) ja viimeinen 13.9. Rää Oravilahti k m (JaV). Paikallisia leijaili eniten 9.8. Rää Jouhtenuksella 6 (JaV), 20.8. Toh Säpäerillä 6 (HKO, AP) ja 21.8. Rää Oravilahdella 6 (MH). Myöhäisimmät olivat 22.9. Kon Pitkäranta n p (ANy, HM) ja 4.10. Joe Noljaakka Suisto n-puk p (KJä, TE).

Sinisuhaukka *Circus cyaneus*

2004: 41 ilmoitettua, kuukausittain elo 15, syys 17, loka 9. Paikallisia eniten 15.9. Rää Oravilahti 3 p (MH). Muuttavia 13, lähinnä syyskuun lopussa-lokakuun alussa, eniten 1.10. Kit Hatunvaara 1 k 2 n m (UP, KJä, MH, AJ ym.). Viimeiset 9.10. Kon Pitkäranta n-puk m (ANy, TK, KV, KLe) ja 17.10. Toh Holmansuo ad k p (HPö).

2005: Edellisen syksyn tuplaus 84 linnulla (elo 44, syys 27, loka 13), joista muuttavia 20. Muutto alkoi 22.8. Rää Vuoniemi n-puk SSE (JaV), Kit Kyyrönniemi n-puk SW (PRa, RSi) ja jatkui tasaisesti lokakuun alkuun. Yli yhden muutot olivat 2.9. Kit Hatunvaara 3 n-puk m 11:30–14:20 (TE), 1.10. Kit Hatunvaara a2 m (KJä, MH, KA ym.) sekä 4.10. Rää Vuoniemi 2 k S (JaV). Paikalliskertymistä mainittakoon 16.8. Kon Pitkäranta 4 p (ANy) ja 20.8. Toh Valkeasuo 5 p (HKO, AP). Viimeiset 10.10. Kit Kyyrönniemi n-puk SE (HKA) ja 15.10. Toh Säpäri 1kv p (HKO, AP).

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

2004: Kanahaukkoja nähtiin elo-maraskuussa 77 (elo 11, syys 35, loka 22, marras 9). Muuttavia 29, joista 21.9.–19.10. 26 m, eniten 30.9. Rää

Vuoniemi 3 m (JaV ym.) ja 1.10. Kes Särkivaara 4 m (TI).

2005: Havaintoja n. 92 yksilöstä (elo 20, syys 27, loka 37, marras 8), joista muuttolennessa 36. Ensimmäinen oli intoutunut muutolle jo 9.8. kun Joe Noljaakka Suistolla 1 kiirehti SE (UP). Pääosa muuttavista havaittiin kuitenkin vasta lokakuun puolenvälin paikkeilla: 6.10. Eno Hiltulanvaara 3 m (HKA), 16.10. Joe Keskijärvi 3 S (HPö), Rää Vuoniemi 2 m (JaV, HKA, VT, K. Kaartinen) ja Kit Hatunvaara 1 N 1 S (TE, HKi ym.), 17.10. Kit Kyyrönniemi 3 S (HKA) ja Lie Vien-suu Sipolansaari 2 m (PT). Viimeinen muuttava 16.11. Rää Vuoniemi 1 S (JaV).

Varpushaukka *Accipiter nisus*

2004: Ilmoituksia saatiin 330 yksilöstä (elo 48, syys 220, loka 61, marras 1), joista muuttavia 219. Ensimmäinen muuttava 13.8. Joe Noljaakka Suisto 1 m (UP). Päämuutto syyskuun lopussa-lokakuun alussa: 26.9. yhteensä 50 m, mm. Joe Noljaakka Suisto 11 m (HHö, AL, JLa, KN ym.), Kes Sarvisalo 6/1 ad S (PH) ja Kit Hatunvaara 26 m (TE, KJä, MH, TVu ym.), 30.9. yhteensä 22 m, mm. Joe Noljaakka Suisto 6 m (HHö) ja Kit Hatunvaara 10 m (HKO, TVu, PZ, KJä, MH, E. Torni ym.), 9.10. yhteensä 19 m, mm. Kes Särkivaara 14 S–SW (PRa, RSi). Viimeinen muuttava 7.11. Lie Siikasuo 1 m (OH).

2005: Hyvää edellissyksyäkin parempi saldo, n. 440 ilmoitettua (elo 106, syys 161, loka 164, marras 9). Muuttavia havaittiin 301, joista ensimmäinen 14.8. Rää Vuoniemi 1 SE (JaV). Ensimmäinen muuton-huippu oli elo-syyskuun vaihteessa: 30.8. Pyh Mulo 7 m (JaV), 31.8. Pyh Mulo 13 m 09:15–14:30 (JaV, RV), 1.9. Eno Hiltulanvaara 8 p + m (HKA) ja 2.9. Kit Hatunvaara 7 m

(TE). Toinen hyvä vaihe oli lokakuun alussa-puolivälissä: 1.10. Kit Hatunvaara 8 m (KJä, MH, KA ym.), 2.10. syksyn paras päivä Joe Keskijärvi 8 SW (HPö) ja Kit Hatunvaara 18 SE 09:35–15:10 (TE, KJä, PH ym.), 4.10. Joe Keskijärvi 7 S (HPö), 5.10. Rää Vuoniemi 8 m (JaV), 7.10. Kit Hatunvaara 7 SE (TE, MH, KJä, AJ, TT, EVä ym.) ja 11.10. Joe Keskijärvi 7 S (HPö). Viimeinen muuttava 27.11. Kes Taipaleenselkä 1kv S (PH).

Hiirihaukka *Buteo buteo*

2004: Hiirihaukkahavaintoja tehtiin melko säästeliäästi, 173 ilmoitettua (elo 73, syys 95, loka 5) ei ole viime vuosiin nähden paljon muttei ihan huonostikaan. Muuttolennessa havaittiin 93 hihaa, joista ensimmäiset 13.8. Pyh Reijola 2 m (JaV). Päämuutto tapahtui syyskuun alussa: 1.9. Lie Kotola 12 m 13:15–13:45 (PT) sekä 4.9. Kes Särkivaara 22 m (TI), Kit Puhos 3 p 9 S 09:05–10:20 (PH, KJä) ja Vär Kunnantalon pellot 4 S 4 p (HKA, HPö). Viimeiset 9.10. Joe Suisto 1 S (AL, JLa, KN ym.) ja Lie Kitsi 1 m (PT) sekä mehiläis-/hiirihaukka 13.11. Pol Räiskynkangas 1 p (JaL).

2005: Havaintoja kertyi n. 249 yksilöstä (elo 150, syys 84, loka 12, marras 1, jouluku 2). Ensimmäiset muuttavat havaittiin 16.8. Kon Pitkäranta 2 m (ANy). Päämuutto oli normaaliin aikaan elo-syyskuun vaihteessa: 30.8. Pyh Mulo 13 m 10:15–14:15 (JaV), 1.9. Eno Hiltulanvaara 8 p + m (HKA), 2.9. Kit Hatunvaara 10 m + Buteo sp. 14 m 11:30–14:20 (TE), 5.9. Rää Oravilahti 9 m (HKO, AP), 8.9. Rää Oravilahti 8 m hetkessä (MH) ja 10.9. Kes Sarvisalo 9 m (TLu). Viivyttelijöitä edustivat 20.11. Toh Rantakylä 1 p (TE) sekä talvikaudelta 8.12. Joe Repokallio 1 juv p (AP) ja 17.12. Out Kaatopaikka 1 p (LV).

Piekana *Buteo lagopus*

2004: Piekanoilla ei syksyllä 2004 erityisemmin juhlittu, 171 havaittua (syys 75, loka 95, marras 1). Paikallisia lintuja tavattiin ainoastaan kuusi. Ensimmäinen muutti 12.9. Juu Ahmovaarassa SE (RV). Määrät pieniä kunnes 30.9. syksyn paras päivä, yhteensä 51 m, mm. Kit Hatunvaara 29 m (HKO, TVu, PZ, KJä, MH, E. Torni ym.) ja Lie Pankakoski 15 m (PT). Muut kohdalliset päivät olivat 2.10. yhteensä 25 m, mm. Joe Nolljakka Suisto 10 S–SE (AL, PZ, HKa, MHu, RV, JLa, JLe ym.) ja Kit Hatunvaara 6 m (A. Hagman, MH, KJä, HPö, TVu ym.) sekä 9.10. yhteensä 37 m, mm. Joe Nolljakka Suisto 6 m (AL, JLa, KN ym.) ja Lie Kitsi 6 m (PT). Peränpitäjänä marraskuun ainoa 2.11. Kii Keskijärvi 1 S (HPö).

2005: Huippuvuosiin verrattuna jälleen heikohko syksy 160 ilmoitetulla (elo 2, syys 52, loka 104, marras 2). Elokuulle ehtivät 20.8. Toh Säpäri 1 m (HKO, AP) ja 31.8. Kon Pitkäranta 1 S (JaL, TaP, P. Häkli). Pieniryynnistys jo 2.9. Kit Hatunvaara 7 m + *Buteo* sp. 14 m (TE). Lukuunottamatta 17.9. Lie Melavaara 7 m (PT), mentiin lokakuun alkuun alle kolmen yksilön määrällä, minkä jälkeen syksyn parasta muuttoa lokakuun puoleenväliin asti: 1.10. Kon Pitkäranta 5 m (TK, ANy), 2.10. Kit Hatunvaara 7 SE (TE, KJä ym.), 6.10. Eno Hiltulanvaara 9 m (HKA), 7.10. Kit Hatunvaara 6 SE (TE, MH, KJä, AJ, TT, EVä ym.), 9.10. Joe Keskijärvi 5 S (HPö) sekä 15.10. Kit Hatunvaara 5 m (MH, KJä, AJ). Viimeiset marraskuussa 13.11. Lip Vaivio 1 S (OH) ja 14.11. Joe Nolljakka 1 W (PZ).

Maakotka *Aquila chrysaetos*

2004: Merikotkan tapaan runsastuminen jatkuu, nyt havaittiin 20

lintua. Aikuisikäisiä ei nähty ainutakaan, ne pysyttelevät usein talvetkin pesimäalueillaan. Paras muuttopäivä oli neljän kotkan voimin 9.10. Kaikki havainnot ovat taulukossa 12.

2005: Mukavat 28 havaittua lintua, eniten merikotkan tapaan myönteisena hanhipäivänä 16.10. 4 m. Aikuisia nähtiin kaksi, muuten kaikki iälleen määritetyt olivat juv/subad. Kaikki havainnot löytyvät perinteiseen tapaan taulukosta 13.

Kotkalaji *Aquila/Haliaeetus*

2004: Neljä havaintoa: 30.9. Lie Pankakoski 1 m (PT), 2.10. Rää Vuoniemi 1 S (OH, LV ym.), 9.10. Lie Kitsi 1 m (PT) ja 16.10. Lie Virpolampi 1 p (K. Pirtonen/AK).

2005: Kolme havaintoa: 19.8. Pol Matkalahti 1 p (TT), 20.10. Lie Nurmijärvi 1 p (K. Pulkkinen/AK) sekä 22.10. Lie Tolkee 1 p (K. Pirtonen/AK).

Taulukko 12. Syksyn 2004 maakotkat.

10.9.	Rää	Oravilahti	1	2kv p/SW 10:30	MMa, VMa
25.9.	Kon	Pitkäranta	1	1-2kv p	ANy, KLe
29.9.	Rää	Vuoniemi	1	S 12:45–13:20	JaV
30.9.	Kit	Hatunvaara	1	subad SE 12:15	HKO, KJä, TVu
2.10.	Kit	Hatunvaara	2	juv S 12:00, 1 S 15:40	A. Hagman, MH, KJä, HPö, TVu
3.10.	Kit	Hatunvaara	1	1kv SE 14:40	TT, KJä, PH, HPö, AN ym.
3.10.	Kit	Hatunvaara	1	1kv SE 15:00	TVu, PH, HPö, TT, AN, KJä ym.
7.10.	Kit	Kyyrönniemi	1	imm SE+++ 12:55	AP, PRa, RSi
9.10.	Kon	Pitkäranta	1	imm SE 11:33	ANy, TK, KV, KLe
9.10.	Kon	Pitkäranta	1	imm SE 13:15	TK, KLe
9.10.	Kes	Särkivaara	2	subad S-- 10:10, 1kv S++ 13:00	PRa, RSi
10.10.	Kon	Pitkäranta	1	juv/subad S 11:00–11:20	ANy, KLe
11.10.	Toh	Valkeasuo	1	1kv S 11:30	LV
19.10.	Joe	Nolljakka	1	SSW 15:45	HKa
19.10.	Rää	Vuoniemi	1	1-4kv SW 12:15 ---	JoK, JKö, JaV, LV, PZ ym.
23.10.	Vär	Jänisvaara	1	juv p/kiert	M. Taponen/HKi
28.10.	Toh	Akkala	1	juv SE 12:30–12:40	HKa
5.11.	Lie	Vaskikallio	1	p	A. Horttanainen/AK

Taulukko 13. Syksyn 2005 maakotkat.

11.7.	Toh	Savikko	1	ad kiert 15:00–15:15	J. Hytti/HKi
2.–3.9.	Kon	Jakokoski	1	kiert	R. Puhakka/MKv
8.9.	Juu	Tuopanjoki	1	1kv p	H. Toivanen/HL
16.9.	Rää	Haapasalmi	1	subad SE 12:00	MH
17.9.	Pol	Kuorevaara	1	kiert	V. Hassinen/JaL
26.9.	Kit	Hatunvaara	1	juv SW 12:00	MH
2.10.	Joe	Keskijärvi	1	nuori p/S 11:50	HPö
2.10.	Kit	Hatunvaara	1	+1kv? SE 10:30	TE
5.10.	Kon	Jakokoski	1	nuori kiert 16:50	P. Korhonen/MKv
5.10.	Ilo	Ilajansuo	2	p	HKa
6.10.	Kit	Kiteenjärvi	1	m 10:30	TVu
9.10.	Toh	Tammalahti	1	SE 13:55	TE
11.10.	Joe	Keskijärvi	2	nuori S 10:10, nuori S 11:20	HPö
15.10.	Kon	Pitkäranta	1	juv SW 11:15	TK, ANy, KLe
15.10.	Rää	Vuoniemi	1	juv/subad S 13:00 (sama?)	JaV
16.10.	Joe	Keskijärvi	1	nuori S 11:10	HPö
16.10.	Kit	Hatunvaara	1	ad m 13:15	MPi, HKi ym.
16.10.	Ilo	Möhkö	2	1 m SE 14:44, 1 m SE 15:36	VMS
18.10.	Rää	Vuoniemi	1	juv SSW 10:35	HKa
18.10.	Kit	Kyyrönniemi	1	subad SE 10:00	PRa, RSi
23.10.	Lie	Hattuvaara	1	juv p	J. Räsänen/AK
26.10.	Lie	Hähnijoki	1	juv SW	K. Pulkkinen/AK
26.10.	Kon	Häikänniemi	1	subad SW 10:05	ANy
30.10.	Pol	Sotkuma	1	m/kiert	K. Juntunen/JaL
13.11.	Toh	Patsola	1	subad p/W 12:45	TE

Kalasääski *Pandion haliaetus*

2004: Kalasääskistä kertyi 35 havaintoa (elo 21, syys 13, loka 1). Ensimmäinen muuttava 24.8. Lip Viinijärvi 1 m (HKa, HHö). 15 muuttavaa lintua havaittiin, yli yhden muutot: 25.8. Lie Larinvaara 2 m (PT) sekä 17.9. Rää Vuoniemi 2 SW 1 S (JaV, LV). Lokakuun ainoa 9.10. Kes Särkivaara 1 S (PRa, RSi).

2005: Huomattavasti edellistä parempi syksy, nyt n. 73 havaittua (elo 46, syys 23, loka 4), joista 29 muuttolennessä. Ensimmäinen muuttava 7.8. Lie Pankakoski 1 m (PT). Parhaiten muuttoa nähtiin elokuun lopulta syyskuun puoleenväliin mm. 28.8. Lie Pankakoski 2 m (PT), 11.9. Rää Vuoniemi 5 S 5:45–12:45 (JaV, HKo) ja Joe Noljaaka Suisto 2 m (AL, LT ym.). Viimeiset 7.10. Kon Häikänniemi 1 W (OH) ja 15.10. Kit Kyyrönniemi 1 SW (PRa, RSi, HKa).

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*

2004: Havainnot 61 linnusta (elo 27, syys 33, loka 1). Ensimmäinen muutolla 29.8. Kes Totkunniemi n p 1kv S (PH). Muuten muuttavia ainoastaan Lieksassa 7.9.–30.9. yhteensä 6 m, eniten 7.9. Tainionvaara 2 m (PT) sekä Kit Hatunvaara 26.9.–30.9. 4 m, eniten 30.9. 2 m (HKo, TVu, PZ, KJä, MH, E. Torni ym.). Viimeinen 27.10. Lip Ahonkylä ad k p (LV).

2005: 117 havaittua (elo 70, syys 43, loka 4), joista muuttavia 24. Muuttavia lintuja havaittiin melko tasaisesti koko syksyn ajan, yli yhden muutot Lie Pankakoskelta 8.8. 2, 23.8. 2 ja 27.8. 3 m (PT). Paikallisia lekutteli eniten 10.8. Kon Pitkäranta 5 p (JaV, ANy). Viimeinen 8.10. Lie Rännänvaara 1 m (PT).

Ampuhaukka *Falco columbarius*

2004: Ampuhaukkoja nähtiin melko paljon, 58 yksilöä (elo 10, syys 32, loka 14, marras 2). Ensimmäinen muuttava 22.9. Kit Kyyrönniemi 1 SE (MH). Tämän jälkeen 16.10. mennessä havaittiin 20 muuttavaa, eniten 30.9. 4 m, mm. Rää Vuoniemi 2 m (JaV ym.). Muut yhden ylitykset 16.9. Rää Oravilahti 2 p (JaV), 24.9. Kon Pitkäranta 2 p (ANy) sekä 16.10. Rää Vuoniemi n-puk SW, k p (JoK, JKö, M. Sulko ym.). Viimeinen 29.11. Joe Nepenmäki 1 p (AP).

2005: Edellisiin vuosiin verrattuna todella hyvä esiintyminen n. 106 yksilön voimin (elo 21, syys 48, loka 35, marras 2). Muuttavia lintuja nähtiin 38, ensimmäinen 12.8. Lie Pankakoski 1 m (PT). Eniten muuttoa näkyi Rää Vuoniemessä lokakuun alussa: 6.10. 1 SE 1 S 1 kierr (JaV), 7.10. 4 m 06:45–12:30 (JaV, HKa) sekä 11.10. 1 m 1 kierr (JaV). Muualta 16.10. Kes Ruokkee a2 SW (PH). Viimeinen 27.11. Kon Kulho 1 p (UP), muutamia jäi myös talvehtimaan.

Taulukko 14. Syksyn 2004 muuttohaukat.

30.8.	Out	Vuonos	1	juv p/SW 08:28–08:35	HKa
3.9.	Rää	Vuoniemi	1	SW 08:15–08:20	HKa
8.9.	Rää	Vuoniemi	1	ad S n. 10:05	PZ, HPö
20.9.	Toh	Valkeasuo	1	ad p 10:10	HKa
20.9.	Vär	Uudenkylänlampi	1	ad p 14:55	HPö
21.9.	Kit	Kyyrönniemi	1	ad W 15:25	MH
21.9.	Rää	Vuoniemi	1	E/NW 10:20	HKa
22.9.	Lip	Siikoniemi	1	p	JaL
23.9.	Toh	Peijonniemenlahti	1	ESE 16:50	HKa, HPö
23.9.	Lie	Pankakoski	1	m 08:10	PT
24.9.	Eno	Hiltulanvaara	1	ad SW 13:03–13:09	HKa
24.9.	Kit	Kyyrönniemi	1	ad SW +- 09:15	HKo, AP
24.9.	Rää	Haapasalmi	1	SW 09:30	MH
24.9.	Rää	Pötsönlahti	1	juv SE 16:25	MH
24.9.	Out	Sysmäjärvi	1	p	LV
25.9.	Eno	Rukavesi	1	ad W 12:34	HKa
25.9.	Kit	Kyyrönniemi	2	SE	MH, KJä
26.9.	Eno	Vanha-Kaltimo	1	juv p 09:12	HKa
26.9.	Joe	Noljaaka Suisto	1	S 09:05	HHö, AL ym.
27.9.	Rää	Vuoniemi	1	S 10:08	JaV
29.9.	Rää	Vuoniemi	1	SSE 14:55	JaV
6.10.	Kon	Pitkäranta	1	1-kv p 10:00	ANy
9.10.	Joe	Kuhasalo	1	1kv SW 10:10	AP
9.10.	Joe	Noljaaka Suisto	1	SW 10:08 (sama)	AL, JLa, KN ym.

Taulukko 15. Syksyn 2005 muuttohaukat.

6.7.	Toh	Sääperi	1	1 2-kv NE 13:30	H. Salo/HKi
2.8.	Out	Vuonos	1	ad p 16:45	LV
29.8.	Toh	Värtsilä, kunnantalonpellot	1	S	HKa, HPö
1.9.	Rää	Vuoniemi	1	ad m 10:00	JaV
1.9.	Eno	Hiltulanvaara	1	ad kierr	HKa
14.9.	Lie	Pankakoski	1	p	PT
18.9.	Lie	Pankakoski	1	p	PT
22.9.	Kon	Pitkäranta	2	1 S 08:15, 1 p/W 08:43	ANy
22.9.	Kit	Asikko	1	ad SSW 10:17	MH
25.9.	Kon	Kuljunlahti	1	p	PM
26.9.	Kit	Hatunvaara	1	ad SW 14:45	MH
29.9.	Rää	Haapasalmi	1	ad SSW 10:10	MH
1.10.	Joe	Keskijärvi	1	ad S 13:05	HPö
4.10.	Joe	Keskijärvi	1	ad S 09:30	HPö
10.10.	Rää	Haapasalmi	1	ad SW 08:00	MH
11.10.	Rää	Vuoniemi	1	ad SW 11:38	JaV
25.10.	Kon	Pitkäranta	1	p 13:45–15:00	ANy
26.10.	Kon	Häikänniemi	1	m 10:50	LV

Nuolihaukka *Falco subbuteo*

2004: Nuolihaukkoja näkyi melko tasaisesti syyskuun loppuun asti yhteismäärän ollessa n. 89 lintua (elo 60, syys 28, loka 1). Ensimmäinen muutolla havaittu oli 23.8. Lie Kaupunginniemi 1 m (PT). Yhteensä muuttavia näkyi 12, eniten 1.9. 5 m, mm. Rää Vuoniemi 2 SE 1 SW 1 p 07:00–12:15 (PZ). Suurimmat kerääntymät: 9.8. Ilo Ilajansuo 4 p (HKa, HPö), 12.8. Pyh Niittylähti 4 p (JaV), 5.9. Kon Pitkäranta 4 p (HKo, P. Parviainen) ja Rää Kivisalmi 4 p (MH) sekä 9.9. Kit Kyyrönniemi 5 p (JKo, KKä). Viimeiset 28.9. Rää Vuoniemi 1 p (HKa) ja 3.10. Kit Hatunvaara 1kv S (PH, HPö, TT, AN ym.).

2005: Samoja poiskarsien 148 havaittua (elo 112, syys 35, loka 1), mikä on totuttuun nähden iso määrä. Yhtenä selityksenä on varmasti aktiivinen havainnointi elokuun punajalkahaukkainvaasion aikana. Muuttavia havaittiin 19, joista elokuun lopulla pari mainitsemisen arvoista: 28.8.

Kes Sarvisalo 4 4a S (TLu) ja 31.8. Pyh Mulo 2 m (JaV, RV). Lisäksi kerääntyminä 9.8. Lie Reposuo 8 p kolme poikuetta (MKe, HPö) ja 4.9. Kit Hovinlampi 6 p (MH) sekä Falco sp. 29.8. Toh Peijonniemenlahti 9 saalistamassa (HKi). Viimeinen 2.10. Rää Vuoniemi 1 SE (JaV) sekä nuoli-/punajalkahaukkoina ilmoitetut 3.10. Rää Vuoniemi 1 S (JaV), 4.10. Toh Purtovaara 1 S (TE) ja 7.10. Kon Häikkänniemi 2 S (OH).

Muuttohaukka *Falco peregrinus*

2004: Ilahduttavasti havaintoja ilmoitettiin 24 yksilöstä (edelliset syksyt 12, 7, 6, 1). Näistä 19 osui jaksolle 20.–29.9., eniten 24.9. 4 m 1 p. Vanhoja saatiin määritettyä seitsemän ja nuoria viisi. Kaikki havainnot ovat taulukossa 14. Lisäksi havainto tunturi-/muuttohaukasta 15.10. Lie Hatunkylässä 1kv p (OH).

2005: Muuttohaukkoja havaittiin 19, eniten taas syyskuun lopussa. Heinäkuista 2kv-lintua lukuun ottamatta

kaikki iälleen määritetyt (10) olivat aikuisia. Kaikki havainnot taulukossa 15. Näiden lisäksi isoja Falcoja ilmoitettiin neljä: 4.10. Joe Keskijärvi nuori SW (HPö), 11.10. Lie Niittylä-Jamali 1 p/m (MKe), 14.10. Kon Venejoki 1 m (HL) ja 18.10. Pyh Mulo 1 S (AP).

Kirjallisuus

- Huttunen M. & Latja A. 2006. Höytiäisen kanavan lintuasema 2002–2005. Siipirikko 33 (1): 18–23.
- Latja A. 2001. Vaelluslinnut. Katsauksessa: Lindblom K., Latja A. & Halonen M. Syysmuutto 2000 Pohjois-Karjalassa. Siipirikko 28 (1): 22–26.
- Latja A. 2003. Vaelluslinnut. Katsauksessa: Lindblom K. & Latja A. Syysmuutto 2001 Pohjois-Karjalassa. Siipirikko 30 (2): 6–17.
- Varis J. 2005. Vaelluslinnut. Katsauksessa: Lindblom K., Hölttä H. & Varis J. Lintukevää 2003 & 2004 Pohjois-Karjalassa. Siipirikko 32 (2): 42–46.

Kara neljättä talvea samalla purolla

Esko Lappi

Maaliskuun 1. päivänä 2007 olin Lieksan Savijärven kylän Savijoella Tuomo Martikaisen kanssa tarkastamassa puron koskikaratilannetta. Vanhan myllyn alapuolelle viritimme verkon puron poikki ja hiidimme puron alkuun järven luusuaan. Kara piilotteli jossakin ja huomasimme sen vasta lennossa alaspäin. Kiireesti takaisin verkkopaikalle, jossa iloksemme kara killui sievästi pussissa. Sillä oli rengas P 542476.

Kotona totesin, että olin rengastanut tämän karan samalla paikalla 24.2.2004 nuorena koiraana. Mielienkiintoisinta oli se, että olin kontrolloinut samaisen karan myös 30.1.2005 ja 15.2.2006. Niinpä tämä 5-vuotias kara on talvehtinut samalla purolla neljänä perättäisenä talvena. Pyysin karaa kertomaan, missä se oli viettänyt kesät, mutta se ei vastannut!

Vuosilta 1988–1991 minulla on samalta purolta neljältä perättäiseltä talvelta rengastus ja kontrollit koskikarasta PT 41856. Kolmena talvena samalla purolla talvehtineita karoja on rengastuksissani muutamia.

Karjalan käen kasvatusongelmia

Esko Lappi

1980-luvun alkupuolella lueskelin tamperelaisten lintulehdestä Pirkanmaalla tehtyä tutkimusta käen loisinnasta ja lisääntymistuloksesta leppälinnun pesissä 1975–83. Tämän tutkimuksen aineisto perustui 187 käenmunan ja 430 leppälinnun pönttöpesän aineistoon. Leppälintu puolustautui tehokkaasti; 60 %:ssa muna poistettiin ja 4 %:ssa pesä hylättiin. Käen tappiot olivat suuret. Sata leppälinnun pesiä munittua munaa tuotti maailmalle kymmenkunta käen poikasta, joista sukukypsyyden saavutti ehkä 5–6.

Keväällä 1985 vein seitsemän isoreikäistä leppälinnulle sopivaa pönttöä Nurmijärven taakse metsätien varteen mäntykankaille. Kuljetin auton katolla tikkaita ja niiden avulla nostin pöntöt vajaan kolmen metrin korkeuteen. Oppia ikä kaikki. Jo seuraavana vuonna sijoitin pöntöt puolentoista metrin korkeuteen maasta käsin. Homma helpottui ratkaisevasti.

Kävi niin, että seitsemän pöntön letkasta heti ensimmäiseen muni käikin munansa leppälinnun seitsemän munan jatkeeksi. Riemastuin tietysti – näinkö helppoa tämä onkin. Luulo karisi jatkossa nopeasti pois tykkäänään. Seuraavina kesinä lisäsin pönttöjen määrää, 29:ään vuonna 1986 ja 34:ään vuonna 1990.

1993 tein pönttöreitistä virallisen pönttötutkimusalueen, mikä merkitsee vuosittaista raportointia Helsingin Yliopiston Eläinmuseolle. Toukuun lopulta lähtien olen pyrkinyt käymään vähintään kerran viikossa

Tutkimuskohde hyppysissä. © Esko Lappi

reitin läpi heinäkuun alkupuolelle asti tai uusintapesyeiden ilmaantuessa niin kauan kuin rengastettavia poikasia on. Elo-syyskuussa ovat vuorossa huoltohommat talvea varten. Useimmiten aloitan kierroksen Ruunaan suunnasta Junginsärkiltä, missä on reitin kaakkoispään ensimmäiset pöntöt. Osa pöntöistä on perusreitintä pistojen varrella. Pöntöt ovat kolmen ryppäinä ja ryppäissä etäisyys noin sadan metrin välein. Reitti ulottuu lähelle Nurmijärven kylää. Siirtymätaipaleineen kertareissusta tulee auton mittariin noin 80 kilometriä. Kesän mittaan bensaa palaa.

Pöntöt ovat lautapönttöjä, kottaraiselle suositeltua kokoa ja lentoaukko vähintään 60 mm. Rikkoutuneet on korjattu tai vaihdettu kokonaan uusiin samankokoisiin. Vähitellen lähes kaikki katot on vaihdettu filmivanerisiksi. Vuodesta 1993 lähtien on pönttömäärä pysynyt välillä 53–55.

Kun vuoden 1998 alussa siirryin opetustehtävistä eläkkeelle, lupasin

läksiäispuheessani, etten hylkää pedagogiikkaa kokonaan. Siirryn kasvatamaan käkiä. Talousmetsiä pyritään kasvattamaan tukkipuuta tuottaviksi, ja siksi luonnonkoloja on leppälinnuille ym. tarjolla niukasti. Niinpä käen auttaminen leppälintujen pesimismahdollisuuksia parantamalla on perusteltua.

Lukumääräisesti kasvatus ei ole ollut kovin tuottavaa. Käen munia löytyi pöntöistä 21, mutta rengastuksia on ollut vain kymmenkunta, mutta Karjalan käen takia on yritettävä. Vuoden 1989 käkirengastus tapahtui tutkimusalueen ulkopuolella, jolloin leppälinnun pesä löytyi tervaskannon kolosta. Leppälinnun munapesiä on ollut 340, ja niistä olen tämän lajin poikasia rengastanut kaikkiaan 1470 sekä joukon talitiaisja ja kirjosiiepoja. Leppälinnun munavaiheessa olevista pesistä on tuhoutunut 80 – noin 23 %. Muutama harva leppälintuemo on saanut renkaan.

Kun pönttöä lähestyy, niin osa

emoista luikahtaa pöntöstä hyvissä ajoin. Muutama harva istuu sitkeämmin pesässään. Tapanani on ollut pistää minihaavi lentoaukon eteen. Kesässä 1–2 naarasta puikahtaa pussiin ja saa renkaan koipeensa. Jos emo kantta avattaessa sitkeästi istuu munien päällä, niin en ole sitä sen enempää hätyytellyt. Näissä vähissä emopyyntneissä ei ole tapahtunut yhtään välitöntä pesän hylkäämistä.. Emojen pyynnin poikasvaiheessa verkolla olen katsonut niin paljon aikaa vieväksi, että olen luopunut siitä.

Mitä kasvatusongelmia sitten on ollut? Pirkanmaan aineistosta ilmeni, että leppälintu useimmiten siirtää käen munan pesän ulkopuolelle. Omassa suppeassa aineistossa vain kerran oli käen muna normaalisti leppälinnun pesässä haudottavana. Kerran oli kaksi käen muna pesäkuopassa, mistä leppälinnun omat munat olivat tuhoutuneet? Kun Karjalan kikiä pitäisi saada myös kuoriutumaan, niin olen siirtänyt käen munan takaisin pesään. Siirrosta ei ole aiheutunut välitöntä pesän hylkäämistä. Joskus jokin muu syy on voinut aiheuttaa sen päiviä myöhemmin? Takaisin pesään siirtämiäni käen munia ei leppälintu ole koskaan uudestaan siirtänyt pesän reunalle.

Sauvonjärvenkankaalla 23.6.1986 kahdelle ”orvolle” käen munalle oli löydettävä uusi sijoituskoti. Toisen onnistuin sijoittamaan sopivassa haudonnan vaiheessa olevaan pönttöön, ja tässä käen poikanen kehittyi normaalisti rengastuskokoiseksi saakka. Toinen munista sattui pesään, missä haudonta oli jo pitkällä. Käen poikanen kyllä kuoriutui, mutta se joutui liian voimakkaaseen kilpailuun. Leppälinnun omat poikaset saivat yliotteen. Muutamia tapauksia on, joissa käen muna ei ole kuoriutunut ollenkaan. Jälkitarkastuksessa on selvinnyt, että muna on ollut hedelmöitymätön. Uroskäki on hoitanut oman osuutensa huonosti.

Pönttötutkimusalueen pesintätulokset vuosilta 1985-2006.

Vuosi	Pöntöt	Phopho	Parmaj	Parmon	Fichyp	Käen mun	Käki reng	Ppho reng
1985	7	4	-	-	-	1	1	15
1986	29	7	-	-	2	2	1	28
1987	29	8	-	-	3	1	-	25
1988	29	8	-	-	3	-	-	4
1989	29	11	1	-	3	-	(1)	52
1990	34	9	7	-	5	-	-	26
1991	39	13	3	-	5	1	1	52
1992	39	15	-	1	2	1	-	98
1993	53	20	1	2	3	1	-	125
1994	53	9	1	-	6	-	-	58
1995	52	23	1	-	5	-	-	133
1996	54	17	9	-	2	-	-	80
1997	54	21	2	-	1	-	-	69
1998	54	17	-	-	1	2	-	83
1999	54	25	9	-	2	2	-	105
2000	54	21	3	-	3	1	-	69
2001	54	18	8	-	1	1	-	62
2002	55	18	8	-	3	3	1	57
2003	55	16	3	-	2	3	2	37
2004	55	22	7	-	1	-	-	93
2005	55	17	7	-	5	1	1	52
2006	55	21	15	-	3	1	1	94

Mukavaaran Ruohopurolle oli 11.6.2000 käen ehjä muna pöntön edessä maassa sammalikossa. Jälleen siirsin käen munan pönttöön haudottavaksi. 25.6. olivat leppälinnun omat poikaset kuoriutuneet, neljä päivää myöhemmin käenkin. 8.7. oli käen poikanen kadonnut, mutta leppälinnun poikaset voivat hyvin.

Eräessä tapauksessa käen muna löytyi leppälinnun asuman pöntön ulkopuolelta katolta. Tämän pöntön pesä oli rikottu, enkä löytänyt munalle sijaiskotiä enää mistään.

Projektia aloittaessani pidin mahdollisena, että matalalla olevia pönttöjä käy joskus rusikoimassa karhukin. Toisin kävi. En ole voinut panna karhun tiliin yhtään pöntön putoamista ja rikkoutumista.. Sivistynyt arvaus on, että näättä ja joissakin paikoissa minkki tekee tuhoa, mutta kiistatonta todistusaineistoa minulla ei ole.

Erään kerran Kivikoronvirralla avatuani pöntön kannen totesin oravan istuvan pöntössä leppälinnun poikasten päällä. Hetken harkinnan jälkeen

kopautin kannella napakasti pöntön kylkeen. Orava nousi kuin raketti männyn runkoa ylös oksistoon. Kun metsä oli harvennettu siemenpuuasteelle, niin latvasta ei voinutkaan hypätä seuraavaan puuhun, vaan orava jäi kiroilemaan minulle. Poikasia oli tässä pesässä alun perin neljä ja orava havaintohetkellä ”lämmitti” kahta isoa poikasta. Runsaan viikon kuluttua totesin poikaset kuolleiksi. Emo oli luultavasti hylännyt ne ja poikaset kuolivat nälkään.

Periaatteessa pönttöasukkaaksi mahduttuisi myös liito-orava, mutta kuiva mäntykangas on tälle lajille huono.

Käpytikkojen aiheuttamat tuhot ovat olleet aivan satunnaisia. En ole pellittänyt lentoaukkoa, koska tikka mahtuu sisään joka tapauksessa. Varislinnuista närhi on tietenkin hyvin mahdollinen pesien ryöväjä kenties kuukkelikin.

Jatkossa on tarkoitukseni seurata, mitä metsien käsittely vaikuttaa pesimistulokseen. Alustavasti näyttää siltä, että ainakaan siemenpuuhakkuu ei johda täydelliseen katoon.

PKLTY:n suojelutoimintaa vuonna 2006

Annettiin muistutus/tiedote ympäristökeskukselle Kiteen Päätyenlahden IBA-alueen suojelumääräysten rikkomisista.

Kommentoitiin yhteistyössä eri tahojen kanssa lausunon ja tiedotteen ympäristöministeriölle ja ympäristökeskukselle Outokummun Juojärvelle suunniteltua kaivoshanketta ympäristöarvojen huomioimiseksi.

Annettiin lausunto Joensuun kaupungille Niinivaaran Mutkalanpuiston suunnitelluista raivauksista.

Annettiin lausunto Ilomantsin kunnalle Koitereen rantaosaleiskaavaluonnoksesta.

Tehtiin maastokatselmus jonka pohjalta annettiin lausunto maanomistajalle Liperin Härkinlammen läheisyyteen sijoittuvan maa-ainesten läjityksen johdosta.

Osallistuttiin Koitereen säännöstelyn kehittämishankkeeseen (Suomen ympäristökeskus), hanke saatiin päätökseen ja loppuraportti julkaistiin.

Osallistuttiin Pohjois-Karjalan lintuvesien aatelia -hankkeeseen (PKA), jossa suunnitellaan muun muassa Värtsilän laakson palveluvarustusten toteuttamista.

Annettiin esityksiä viranomaistahoille järvilinnuston suojelun kehittämiseksi.

Kommentoitiin ympäristökeskukselle Pielisen mahdollisen säännöstelyn vaikutuksia linnustoon.

Tehtiin esitys ympäristökeskukselle Palttinapolven metsikön mahdollisesta rauhoittamisesta valkoselkätikan elinalueena.

Tiedotettiin viranomaistahoja maakunnassa tapahtuvasta laittomasta lintujen metsästyksestä. Yhteistyötä poliisin kanssa tiivistettiin rikollisen metsästyksen vähentämiseksi.

Toteutettiin Luonto tutuksi -hanketta yhteistyössä luonnonsuojelupiirin kanssa, muun muassa kartoitettiin sinipyrstön esiintymistä, järjestettiin sinipyrstöilta ja tuotettiin esitteitä.

Tiedotettiin viranomaistahoa uhanalaisen valkoselkätikan pesinnöistä. Jäsenistö osallistui myös valkoselkätikan talviruokinnan toteuttamiseen.

Yhdistys osallistui Liperin kuukkeleiden talviruokinnan järjestämiseen kustantamalla ruokintaan läskit.

Jäsenistö osallistui aktiivisesti moniin suojeluakin edistäviin linnustokartoituksiin. ATLAS-kartoitukset käynnistyivät aktiivisesti yhdistyksen alueella.

Heikki Pönkkä
suojeluvastaava

Lintujen suojelu on monimuotoista toimintaa. © Heikki Pönkkä

ARK tiedottaa 1/07

Yhdistyksemme ARK:n toiminta on vilkastunut lähiaikoina ja puuttuvat katsaukset ovat tulossa Siipirikon lähinumeroissa. ARK:n kokoonpanossa on myös tapahtunut pieniä muutoksia, uuden kokoonpanon ollessa vuodesta 2006 alkaen seuraava:

Ari Parviainen
Jouni Pursiainen
Roni Väisänen, siht.
Pentti Zetterberg, pj.

RK- ja ARK-havaintojen ilmoittaminen muuttuu siten, että KUVAUKSET TULEE JATKOSSA TOIMITTAA ARK:N SIHTEERILLE joko sähköpostitse (rvaisane@cc.joensuu.fi) tai postitse (Roni Väisänen, Kalevankatu 42 B 50, 80100 Joensuu). Siis myös RK-lomakkeet tulee toimittaa ensisijaisesti ARK:n kautta.

Lomakkeen saa imuroitua itselleen yhdistyksen nettisivujen harvinaisuusosiosta (<http://www.joensuu.fi/pkly/harvinaisuudet.htm> -> ARK-lomake) tai vaihtoehtoisesti lomakkeita saa myös postitse ARK:n sihteeriltä.

ARK toivoo, että kuvaukset toimitettaisiin mahdollisimman nopeasti havainnon teon jälkeen, jotta ne ehditään käsitellä ja ne ehtivät ajoissa sekä valtakunnallisiin että alueellisiin julkaisuihin mukaan.

ARK:n puolesta hyvää harvinaisuuskevättä toivottaen

Roni Väisänen

Hallitus tiedottaa

PKLTY:n kevätkuukauskokous pidettiin Joensuun yliopistolla 28.3.2007. Kokouksessa hyväksyttiin vuoden 2006 toimintakertomus ja tilinpäätös, sekä myönnettiin vastuuvapaus vuoden 2006 hallitukselle. Lisäksi nykyinen hallitus esitti kokoukselle 7-henkisen hallituksen täydentämistä Hannu Lehtorannalla. Esityksen pohjalta kokous päätti yksimielisesti valita Hannu Lehtorannan yhdistyksen hallituksen jäseneksi.

Roni Väisänen, siht.

Linnunpönttöjä myytävänä

PKLTY:n perinteiset pönttötalkoot pidettiin 12.4.2007 Joensuussa Naljakan koululla. Tuloksena syntyi jälleen komea kasa tintin ja siepon asumuksia (n. 50 kpl). Pöntöistä osa (n. 15 kpl) menee Höytiäisen suiston metsän pönttöaluetta vahvistamaan. Loput pöntöistä asuvat toistaiseksi kellarivarastossa Joe Utrassa. Nämä toivovat kovasti pääsevänsä sieltä lintuharrastajien matkaan ja ulos puun kylkeen! Pöntöt myydään yhdistyksen toiminnan tukemiseksi hintaan 5 euroa/kpl.

Tiedustelut: Janne Leppänen, puh: 050-3390 605

M – Suomen Posti Oyj

Metsähanhia Tohmajärven Valkeasuolla. © Hannu Kauhanen

**lintukirjat, kiikarit, kaukoputket,
jalustat, äänitteet
asiantuntemuksella**

Avoimna Ma 11.00-17.00, Ti-Pe 11.00-17.30
Koetilantie 1 B 5, 00790 Helsinki. puh. 09-386 7856
lintuvaruste@birdlife.fi, www.birdlife.fi/lintuvaruste

BirdLife
Suomen Luonnonsuojeluyhdistys ry

lintu **varuste**

Ostamalla Lintuvarusteesta tuet samalla lintujen- ja luonnonsuojelua